

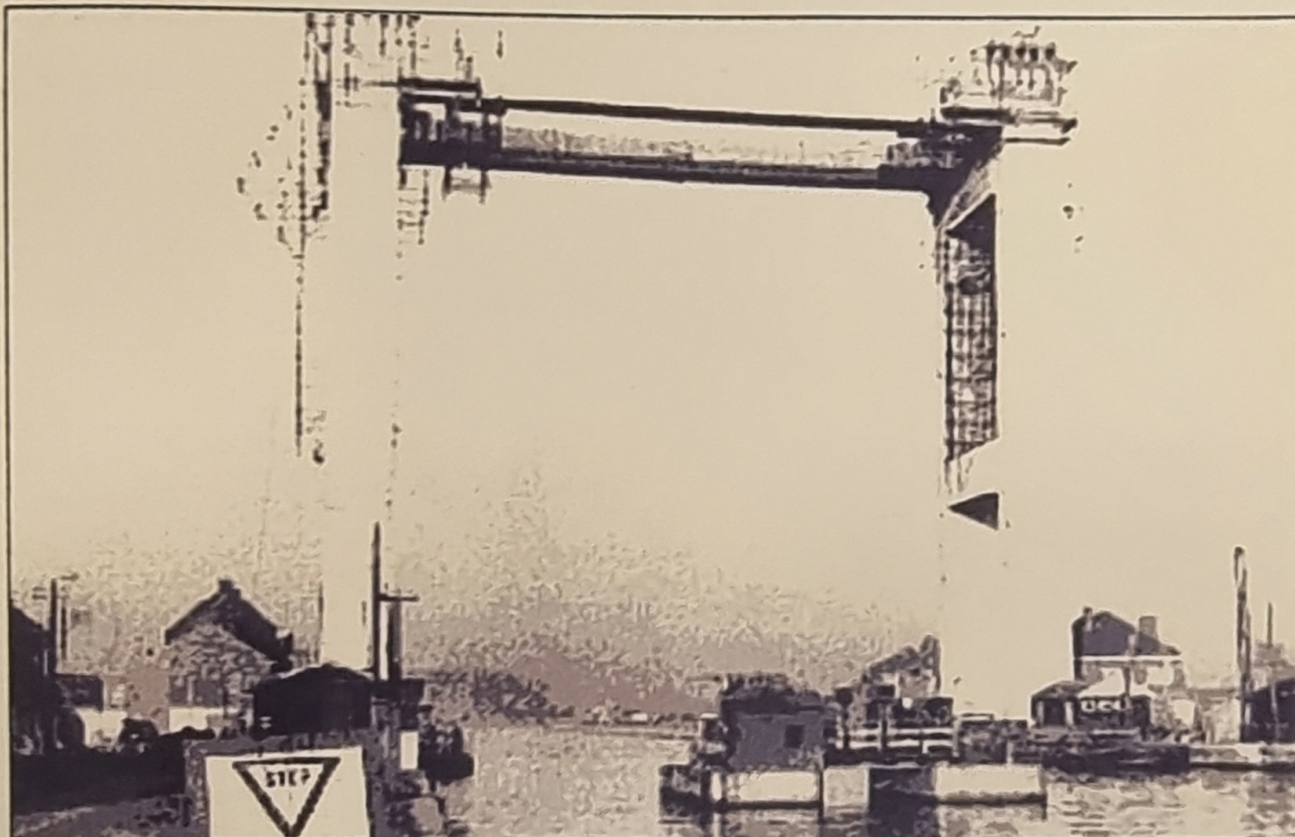

*Genealogische en Heemkundige
Kring*

Vaertlinck

VZW

Contactblad van de Werkgroep Genealogie en Heemkunde
Willebroek

Tisselt : overzetpont en brug in aanbouw

Driemaandelijks tijdschrift

3de jaargang - Nr 4

april-mei-juni 2008

Verantwoordelijke uitgever: Gust VAN AUWENIS, Dendermondssesteenweg 204 b202, 2830 Willebroek

Genealogische en Heemkundige Kring

“VAERTLINCK” vzw

Secretariaat p.a. René PATTYN

Molenweg 24

2830 Willebroek

Tel.: 03/886.92.44

E-mail : rene.pattyn@telenet.be

E-mail : guvanau@telenet.be

Bankrek.: 068-2318314-41

Erkende culturele vereniging Willebroek : culw083

Vzw-ondernemingsnummer : 0881.351.205

De vereniging staat los van alle filosofische en ideologische strekkingen.

Bestuursleden :

Gust VAN AUWENIS	Voorzitter	Dendermondsestwg 204	2830 Willebroek	03/886.85.54
René PATTYN	Secretaris	Molenweg 24	2830 Willebroek	03/886.92.44
Guido VAN HUMBEECK	Penningmeester	Joz. Wautersstraat 125-1	2830 Willebroek	03/886.04.75
Leon BERNAERTS	Bestuurslid	Eikenstraat 20	2840 Reet	03/888.21.83
Flor COOLS	Bestuurslid	Vijvershof 2	2830 Willebroek	03/886.69.98
Gary MANTIERS	Bestuurslid	Groene Laan 38-3B	2830 Willebroek	03/886.65.26
Jan PEETERS	Bestuurslid	Pullaar 270	2870 Breendonk	0477/626984
Kevin POLFLIET	Bestuurslid	Jan Blockxlaan 7	2830 Aartselaar	03/877.59.55
Eric VAN WINGHE	Bestuurslid	Mispelweg 41	2830 Willebroek	03/886.78.82

Abonnement : 16,00 € door storting of overschrijving op rekening nr **068-2318314-41** van
“Vaertlinck” vzw, 2830 Willebroek

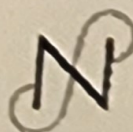
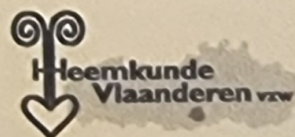
Afzonderlijke nummers : 5,00 €

Contactadres: René PATTYN, Molenweg 24, 2830 Willebroek

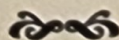
Website : <http://www.vaertlinck.be>

ISSN 1782-2785

Lid van :

Koninklijke Vereniging voor
Natuur- en Stedenschoon vzw

Geachte mevrouw
Geachte heer

In alle stilte is het eerste trimester 2008 voorbij gegaan.

Wellicht komt dat omdat de winter het eens te meer heeft laten afweten.

Alles is zo onopvallend gebeurd, daarom verbaast het ons dat wij zo vlug aan de lente toe zijn.

De seizoenen volgen elkaar in een razend snel tempo op en verglijden als het ware in elkaar.

De tijd van de strenge winters schijnt definitief voorbij te zijn.

Beelden uit onze kinderjaren herinneren ons nog aan lange perioden van vorst, sneeuw en ijs.

Waar is de tijd?

Maar ja, alles gaat tegenwoordig toch zo vlug.

Ook onze vereniging Vaertlinck wordt met dit verschijnsel geconfronteerd. Zo komen wij met het huidig nummer aan het einde van onze derde jaargang en bereiden wij reeds het eerste nummer van de vierde jaargang voor, want wij willen steeds "op tijd zijn" om aan onze trouwe abonnees en sympathisanten weer wat leesgenot te brengen.

Wij zijn ervan overtuigd dat wij daar in het verleden in geslaagd zijn en wij beloven voor de toekomst steeds voor eenieder "elck wat wils" te blijven brengen.

De belangstelling voor ons tijdschrift blijft toenemen hetgeen ons allen zeer verheugt.

Deze toename danken wij voornamelijk aan onze trouwe lezers en lezeressen alsmede aan de inzet van onze vlijtige medewerkers. Wij danken hen daarvoor zeer oprecht.

Geachte mevrouw, Geachte heer, beste vrienden, wij wensen u een aangename en vrolijke lente toe alsmede veel leesplezier.

Aangezien Pasen dit jaar zeer vroeg valt en dat wij ons tijdschrift rond deze feestdag ter bestemming brengen wensen wij u van harte ook een

Vrolijk Paasfeest!

Het bestuur

Kaatssport te Willebroek tijdens de IIde Wereldoorlog en juist daarna

In de rij der Willebroekse handbalclubs zal de naam "Verbroedering" steeds een bijzondere plaats blijven innemen.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog (1940-1945) ontstond de handbalvereniging "Verbroedering". Deze vereniging verkreeg vanwege het gemeentebestuur haar erkenning als kaatsploeg in de maand februari 1947. Het "Drij Ster Huis" op het August Van Landeghemplein met Mil Pihay als alomgekende cafébaas was hun thuishaven. De Club speelde aanvankelijk haar thuiswedstrijden in de omgeving van de spoorlijn Willebroek-Londerzeel aan de Dendermondsesteenweg. Maar door de bouw van de watertoren moesten de dirigenten van de club tijdelijk op zoek naar een ander terrein. Al vrij snel bracht de 'Louis De Naeyerplaats' tot eenieders voldoening de gedroomde oplossing. De club sloot aan bij de Belgische Kaatsbond, gewest Dendermonde. Een zwarte bladzijde in de clubgeschiedenis van "Verbroedering" was het plotse overlijden van de populaire Louis Verbeeck, die tijdens het ontmijsen aan de kust, in juni 1945, zo jammerlijk om het leven kwam. Elke Willebroekenaar was er toen zeker van dat "de Krol" op weg was om één der beste, zoniet de allerbeste kaatser van de streek te worden.

Het bestuur van deze vereniging zag er als volgt uit :

Voorzitter (duivel doet al)	: Selmus De Buyser
Ondervoorzitter	: Albert Van den Bergh
Kassier	: Mil Pihay
Secretaris	: Vic Lauwers
Raadgevend bestuurslid	: Louis De Buyser

De spelerskern :

Constant Crab – Stafke Van den Broeck – Florent De Maeyer (de Flore van Lippelo) -
Alfons Peeters (Janneke Kek) – Maurice Verbruggen (de spil) – Jean Van Steen – Jozef Guilly – Jos
Pepermans - Louis De Smedt (Louis Tapijt) - Fons Van Asch en Jos De Bondt.

Hieronder een postkaart met zowel de lokalen van 'Verbroedering' als deze van 'Herleving':
namelijk café "Drij Ster Huis" en café "Kraak".

De burenstrijd tussen "Herleving" en "Pelote"

Op het Willebroekse 'Louis De Naeyerplein' (de markt) werden in de periode 1955-1963 vele pittige burenduels in de kaatssport uitgevochten. Beide ploegen kwamen aanvankelijk uit in de bevorderingsreeksen van het gewest Dendermonde.

Zowel "Herleving" als "Pelote" probeerden zich in de gunst te spelen van het plaatselijk kaatspubliek. Onnodig te vertellen dat het er in deze "luttet" vaak spannend en rumoerig aan toe ging. De strijd werd vaak gestreden op het scherp van de snee. In beide ploegen liepen er enkele "cracks" rond die maar al te graag wilden laten zien dat zij de beste waren.

Op bijgaande foto's kan u bemerken dat deze duels steeds een massa sportliefhebbers naar de 'Markt' wisten te lokken. Meer dan 500 betalende toeschouwers vormden hierbij geen uitzondering. Reeds van 's middags werden de talrijke zitbanken van de 'Gemeentelijke Jongensschool aan het Pleintje' door de medewerkers van de thuis spelende ploeg aangevoerd.

Rond de klok van half drie (een half uur voor de aanvang van de wedstrijd) werden deze zitplaatsen al door de trouwste supporters ingenomen. Om drie uur kon men een nog vrije zitplaats maar best vergeten.

Een eerste hoogtepunt kwam er in 1958 toen het vijftal van "Herleving" de kroon op het werk wist te plaatsen en met brio de kampioenstitel in bevordering wist te behalen en promoveerde naar de Hogere IIIe Reeks. In die tijd de 2de hoogste afdeling in de kaatssport. Dit voorbeeld werkte zo aanstekelijk bij de mannen van "Pelote" dat zij in 1959, dus amper één seizoen later, dat huzarenstukje van hun rivaal "Herleving" wisten te herhalen. Vanaf 1960 speelden beide Willebroekse kaatsploegen terug tegen elkaar. In deze reeks troffen zij o.a : Tollenbeek, Aalst, Baasrode, Erembodegem en Hamme Zogge als gereputeerde tegenstanders.

Bij de foto's : zicht op het terrein van de markt tijdens een wedstrijd.

Foto's Roger Clymans

“Herleving”

Om de kaatssport in onze gemeente te doen herleven spaarde “Herleving” onder de bezielende leiding van secretaris en lokaalhouder Bère van de Kiet (Albert de Nies) werk nog moeite. In de zomer van 1949 pakte deze vereniging uit met enkele geslaagde initiatieven.

Zo zorgden zij tijdens het Sinksenweekend voor een geslaagde driekamp tussen ‘Baasrode Blauwvoeters’, ‘Kastel Rap en Vlug’ en het eigen ‘Herleving’. Als terrein koos zij voor het terrein van de Markt, waar zij een grote opkomst van sportliefhebbers mocht begroeten.

Amper één maand later en wel op zaterdag 23 juli wist men de ploeg van SOS Vilvoorde, met niemand minder dan de internationale doelverdediger van Anderlecht Rie Meert naar het Louis De Naeyerplein te halen. Voor deze wedstrijd was het terrein volledig afgesloten met jute zakken (dit om de zwartkijkers toch over te halen hun inkomgeld te betalen). Een nooit geziene opkomst voor een kaatswedstrijd was de beloning. Naar schatting volgden meer dan 700 betalende sportliefhebbers deze wedstrijd.

Tot slot speelde een versterkt “Herleving” op de tweede kermisdag een demonstratiewedstrijd tegen het gereputeerde Sint-Gillis-Dendermonde en dit op het terrein aan de bareel (Dendermondsesteenweg). Van dan af had de vereniging de wind in de zeilen. Op enkele jaren tijd wisten de bestuurslui een jong en talentrijk elftal op de been te brengen.. De oudere generatie spelers zoals : Louis “Tapijt” De Smedt, René Thijs, De Kai van Niel, Maurice “van de Krol” Verbeeck, de “Mane” Dierickx , Cois “De Muit” Smets e.a. haakten stilaan af.

Langzaam maar zeker nam een nieuwe generatie jongere spelers de fakkel over.

In 1958 speelde “Herleving” kampioen in de bevorderingsreeks met volgende spelers : Gustaaf De Buyser, Willem De Backer, François Van Steen, François Reyntiens, Roger Duerinckx, Jackie Reyntiens en Karel Walravens.

Hieronder de kampioenenformatie (zittend) samen met een fiere Albert De Nies en Burgemeester Jan Van Winghe. De tegenstanders die dit plaatje volledig maken zijn de spelers van Erembodegem. (staand) - Foto Gustaaf De Buyser

“ Pelote “

En zo belanden wij bij die andere grote Willebroekse kaatsploeg “ Pelote”. De grote rivaal van “Herleving”. Deze bijzonder sterke ploeg beleefde haar glorieperiode tussen 1955 en 1960, met als hoogtepunt de kampioenstitel in bevordering in 1959. Pelote speelde haar thuiswedstrijden op de Markt (Louis De Naeyerplaats). Zij kon rekenen op enkele bijzonder sterke opslagers.(o.a. Roger Clymans) en last but not least het puike keederswerk van Charel Callaerts, de onbetwistbare vedette. Verder kon de ploeg bogen op een bijna dubbele bezetting voor elke plaats in het vijftal. Meer dan eens bleek dit luxeprobleem een nadeel, daar men in een kaatsploeg maar 5 spelers en 1 reserve kon opstellen. Dit maakte de taak van de selectieverantwoordelijken vaak niet eenvoudig zonet soms onmogelijk

Kijk maar eens naar de lijst met de namen van de aangesloten spelers :

Als ‘Achtermannen’	Karel De Graeve en François Van Binten
Als ‘Grote Keeders’	Charel Callaerts en Roger Clymans
Als ‘Klein Midden’	Jos Mees en Vital Kerremans
Als ‘2° Koordmannen’	Jean Van Steen en Maurice Verbruggen
Als ‘1° Koordmannen’	Jan Stevens en Hubert Van de Vondel.

De vereniging had haar thuishaven in Café “Doublette” bij Fons Verlinden (Fons van de Gruune) in de August Van Landeghemstraat, 20. Fons voerde bovendien kolen uit voor rekening van Charel Maes en zorgde voor de plaatsing van de uitstalkramen voor de marktkramers die zelf over geen kraam beschikten. Dit vervoer gebeurde toen met paard en kar. De paardenstal bevond zich achter op de koer van het cafe, waar ook de WC 's waren.. Het gebeurde dan ook vrij regelmatig dat Fons na zijn dagtaak zijn trouwe viervoeter op stal zette en dat dit gebeurde via het café. De stamgasten keken hiervan nauwelijks nog op, maar voor de gelegheidsklanten was dit wel even schrikken.

Bijgaande foto toont ons het kampioenenvijftal uit 1959 samen met een ganse groep supporters en bestuurslui. In spelersuitrusting herkennen wij : staande van l. n r. Charel Callaerts, Francois van Binten, Joske Mees en gehurkt : Roger Clymans en Jean Van Steen. (Foto Roger Clymans)

Gary Mantiers

Frans DRYVERS en Willebroek

E.H. Frans Dryvers werd geboren te Rotselaar op 5 april 1858 en overleed te Willebroek op 29 december 1914.

Op 30 augustus 1882 werd hij naar de Hogeschool te Leuven gestuurd.

Hij werd priester gewijd op 23 september 1882.

Hij was onderpastoor in de Sint-Paulusparochie te Antwerpen toen hij werd benoemd tot:

bestuurder van de 'Congregatie van de Dochters van Maria te Willebroek'.

Al wie E.H. Dryvers leerde kennen, wist onmiddellijk met welk doorziend en helder verstand hij begaafd was.

Menig bewijs van zijn begaafdheid heeft hij gegeven door ondermeer zijn debat dat hij in het openbaar voerde met een afvallig Hollands priester die zich na zijn mislukking en zeker door de klare bewijzen van E.H. Dryvers bekeerde alvorens te sterven.

Hij schreef veel in dagbladen, schreef boeken en publiceerde in meerdere tijdschriften.

E.H. Dryvers is ook in de geschiedenis van de Vlaamse beweging een belangrijk figuur geweest.

Samen met E.H. Kan. Gustaaf Janssens (schoolopziener) en enkele medestudenten hield hij het tijdschrift "De Student" boven de doopvont.

Op 23-jarige ouderdom schreef hij voor dit blad zijn tweede bijdrage, in weze een oproep, die hij ondertekende met de woorden :

**"Alles voor Vlaanderen, Vlaanderen voor Kristus"
(AVV-VVK)**

¹Toen hij op 3 februari 1910 naar Willebroek kwam, kreeg hij de belangstelling van de in volle opgang zijnde socialisten en die van de katholieken, die er de minderheid vormden. Hij liet zich op een door de Vrijdenkersbond van de Socialistische Partij van Willebroek op Kerstdag 1910 georganiseerde debatavond niet helemaal onbetuigd, zoals blijkt uit het in druk gebrachte "Debat tussen Dr. Van den Brink en E.H. Dryvers te Willebroek in het Volkshuis der Socialisten", dat later door de Geloofsverdediging te Antwerpen werd uitgegeven. Dit debat, dat van 5 uur tot 9 uur in de avond verliep, kreeg op zondag 8 januari 1911 in het socialistisch Volkshuis te Willebroek een eerste vervolg.

August Van Landeghem, secretaris van de partij en Van Hoeylandt, bijgevoegde socialistische volksvertegenwoordiger voor Sint-Niklaas, traden als tegensprekers op. Het waren debatten vol schermutselingen, al werden deze door Frans Dryvers "verkenningstochten" genoemd. Later volgden er nog enkele van de debatten alsook een aantal voordrachten met tegenspraak.

Een zeer ontwikkeld en zeer geletterd man was hij die steeds aan het denken of het schrijven was vandaar dat hij af en toe verstrooid was waardoor hij soms gelegenheid gaf tot een beetje plezier. E.H. Dryvers was een beminnelijk en aantrekkelijk man, een echte leider die zonder omwegen op de waarheid afging.

En of hij nu loofde, berispte, zich weerde of tot de aanval overging, steeds bleef hij de kalme man die de overdrijving vermeed. Hij wond zich nooit op, zelfs niet wanneer men moedwillig zijn woorden verdraaide of verminkte of wanneer men trachtte hem uit het zadel van zijn geestdriftig betoog te lichten.

Frans Dryvers moet terecht aanzien worden als een van de grootste en schoonste figuren, niet alleen uit de Willebroekse geschiedenis, maar ook uit de Vlaamse strijd en Vlaamse beweging.

Er zijn weinig Willebroekenaars die weten welk een groot figuur zij in hun midden gehad hebben.

¹ Uit Kent u ze nog ... de Willebroekenaars door Karel De Decker - Europ. bibliotheek, Zaltbommel/NL 1977.

Deze zo rijk begaafde priester stierf een plotselinge dood in het oorlogsjaar 1914.

Overlijdensakte uit het parochieregister van Willebroek :

sepultus est
die 1 Jan. Joannes Franciscus Drijvers, n. in Rotselaer,
Drijvers. 5 Apr. 1858; f. Leonardus et Rosalia Van Tongerlo;
obit 29 Dec. 1914.

Vrij vertaald : op 1 januari werd begraven Joannes Franciscus Drijvers, geboren in Rotselaar op 5 april 1858 als zoon van Leonardus Drijvers en Rosalia Van Tongerlo. Hij overleed op 29 december 1914 (te Willebroek).

E.H. Frans DRYVERS

²Op zaterdag 5 april 2008 om 16.00 uur wordt aan het gemeentehuis in Rotselaar een levensgroot bronzen BEELD van Frans Drijvers onthuld. Het beeld is ontworpen door de Hasseltse kunstenaar Gerard Moonen.

Tijdens een culturele plechtigheid zal op die dag het boek over Frans Drijvers, uitgegeven door het Davidsfonds, worden voorgesteld. De auteur is Lyvia Diser die haar licentiaatsverhandeling maakte over Frans Drijvers, onder het promoterschap van prof. Dr. Lieve Gevers.

De plechtigheid zal muzikaal opgeluisterd worden door Anneleen Lenaerts (harpiste) en Karel Schoofs (hobo).

Verder is er ook een tentoonstelling over deze Vlaamse en sociaal bewogen priester.

Deze tentoonstelling vindt plaats tijdens het weekend van 5 en 6 april of 12 en 13 april 2008 en dit in het Vrijheidscentrum 'De Mena', Provinciebaan 2 te Rotselaar.

Tot slot wordt in september weer de tweejaarlijkse Frans Drijversprijs toegekend aan een verdienstelijke Vlaamse figuur. Een eer die in 2006 Willy Kuypers, in 2004 Frans-Jos Verdoodt, in 2002 Gaston Durnez, in 2000 prof. Dr. Lieve Gevers, in 1998 Richard Celis en in 1996 Lionel Vandenberghe te beurt viel.

² Van deze activiteiten werden wij op de hoogte gesteld door dhr. Jan Vander Elst uit Wezemaal, medeorganisator van de "huldiging".

Kardinaal Mercier, primate van België duidde de heer Frans Drijvers aan als geestelijk mentor van de "Dochters van Maria" te Willebroek³, dit in opvolging van Antoon A. Van Raebroekx, die naar Mechelen verhuisde.

Archisacré
de Malines.

Mechinaut, 29 janvier 1910.

Ma Révérende Mère Supérieure,

J'ai l'honneur de vous faire connaître que
Son Eminence vient de désigner Monsieur
l'abbé Drijvers, vicaire de St. Paul à Cluvers,
pour remplacer Monsieur Van Raebroekx
comme Directeur des Sœurs de votre Com-
munité.

Mr Drijvers est un prêtre très-instruit
qui pourra vous rendre de grands services.
Nous espérons qu'il vous donnera toute
satisfaction.

Veuillez agréer, ma Révérende Mère,
l'expression de mes sentiments religieusement
dévotés en N. S.

L'Archevêque
orig. in.

À la Révérende Mère Supérieure
des Filles de Marie,
à Willebroek.

Flor Cools en G. Van Auwenis

³ Archief van de Dochters van Maria te Willebroek

De Honden van Blaasveld Telling uit 1777

Er is niet zoveel bekend over de geschiedenis van de hond in onze gewesten. Dit artikel wil daartoe een bescheiden bijdrage leveren.

De eerste huishonden zijn waarschijnlijk uit de wolf ontstaan door selectieve fokkerij door de mens. Ongeveer 12.000 jaar geleden werden wolven aangelokt door de eerste vaste woonplaatsen van de mens. De mens nam wellicht wolvenwelpjes mee naar huis en verzorgde ze. De honden die daaruit ontstonden, bewaakten de nederzetting, hielpen bij de jacht en dienden in schaarse tijden als voedsel.

In de middeleeuwen was de jacht het favoriete tijdverdrif van de adel. Daarvoor werden jachthonden ingezet: slanke en snelle windhonden met korte oren; de wat stevigere brakken met lange hangende oren en lang haar en uitgerust met een scherpe speurzin; de vervaarlijke doggen met grof hoofd en lange oren, die erop getraind waren niet te blaffen op het wild; de kortbenige dashonden, die het klein wild uit het hol dreven.⁴

In 1635 publiceerde Cornelis Jacobsz van Heenvliet zijn *Jacht-bedrijf*, vermoedelijk het eerste boek in de Nederlandse taal waarin het gebruik van jachthonden wordt beschreven. Hij noemt een tweetal honden: de 'legh-honden' en de 'spillioenen'. De Nederlandse schilder Jan Steen heeft veel van deze honden op zijn schilderijen afgebeeld.⁵

Honden werden ook ingezet voor het bewaken van het huis en het vee. Je kent wellicht de inscriptie 'cave canem' (pas op voor de hond), die in Pompei werd teruggevonden.

Naast de functie van jacht- en waakhond, kon de hond als trekdier worden ingezet. Maar het gebruik van grote honden om de melkkarren vanuit de boerderij naar de markt te trekken, lijkt eerder iets van de 19de eeuw te zijn. Men kan die melkkarren nog terugvinden op nostalgische prentkaarten van rond 1900.

Ook de hond als gezelschaps- en troeteldier heeft een lang verleden. De Engelsman John Caius schreef in zijn *Of English dogs, the diversities, the names, the nature and the properties* (1557) dat vooral vrouwen dol waren op kleine honden, die ze konden koesteren en vertroetelen.⁶

Reeds in de 18de eeuw vonden sommigen dat er teveel honden op het platteland rondzwierven. Dit bewijst een ordonnantie van de Raad van Henegouwen uit 1740.⁷ Deze wees erop dat sommige mensen honden hielden, terwijl ze nauwelijks zichzelf konden voeden. Die loslopende honden richtten grote schade aan op het platteland. Daarom beval de Raad dat de honden die hoeven, huizen of vee bewaakten, werden opgesloten buiten de tijd dat ze hun werk deden. Indien daaraan geen gevolg werd gegeven, zouden deze honden afgemaakt worden.

Ook moesten de mensen die jachthonden hielden, terwijl hun situatie dit niet toeliet, zodat het in feite huishonden waren, zich daarvan ontdoen, op straffe van afmaking.

⁴ R. VAN UYTVEN, *De papegaai van de paus. Mens en dier in de Middeleeuwen*, Leuven 2003, p. 134-145.

⁵ G. VAN KLAVEREN, *Jachthonden*, Baarn, 1989, p.9.

⁶ J. ARMITAGE, *Man at play. Nine Centuries of Pleasure Making*, Londen/NewYork, 1977, p. 41.

⁷ *Recueil des Ordonnances des Pays-Bas autrichiens*, 3ième série, t. V, p. 399-400. Ordonnantie van 22 november 1740.

In 1771 voerden de Staten van Brabant een belasting op de honden in.⁸ Het is de ironie van de geschiedenis dat wij dikwijls alleen iets te weten komen over dieren in het verleden, wanneer ze door de overheid belast werden. Dit was zo met paarden, koeien en andere veedieren, en dus ook met honden.

Aanleiding tot de hondenbelasting was de grote rundveepest die onze gewesten teisterde in de jaren 1769-1785.⁹ De overheid bestreed die met maatregelen die heel modern aandoen. Dit alles kostte natuurlijk geld, en daarom hieven de Staten van Brabant een belasting van 200.000 gulden op de honden.

Elke hond, van welk ras ook, hoe groot of hoe klein ook, werd belast met één gulden. Ook geestelijken, militairen en geprivilegieerden waren hieraan onderworpen, hoewel in het Ancien Régime nogal wat belastingvrijdom bestond. Niemand werd vrijgesteld en om het goede voorbeeld te geven, liet keizerin Maria-Thérésia haar eigen jachthonden belasten.

Om de goede uitvoering van de belastingheffing mogelijk te maken, moesten de belastingheffers lijsten opstellen met de namen van de eigenaars van honden en het aantal honden dat ze hielden. Ze dienden huis per huis te bezoeken om het aantal honden te noteren. De honden die aan niemand toebehoorden, zouden afgemaakt worden. Puppies jonger dan drie maand werden vrijgesteld van belasting. Ook in de citadel van Antwerpen en in de andere militaire forten van Brabant werden hondenlijsten opgesteld.

De mens betaalt niet graag belasting -dat zal nooit veranderen, de hondenbelasting werd blijkbaar dikwijls ontdoken, temeer daar een hond niet zo groot is en gemakkelijk kan verstopt worden in tegenstelling tot een paard of een koe. Daarom moest keizer-koster Jozef II in 1784 aandringen op de stipte betaling van de hondenbelasting.¹⁰ Eenieder die een hond hield zonder daarvoor belasting te betalen, zou gestraft worden met een boete van 50 gulden, anders zou het dier afgemaakt worden.

De kohieren van deze hondenbelasting zijn bewaard gebleven voor de gemeenten van het Kwartier Brussel, waartoe Blaasveld in het Ancien Régime behoorde.¹¹ Iemand die zich daartoe zou geroepen voelen, kan aan de hand van deze bron een geografie van de hond aan het eind van de 18de eeuw kunnen opstellen. Maar omdat we nederig zijn, zullen we ons hier beperken tot de honden van Blaasveld.

Dit kohier bv. geeft de hondenbezitters van Blaasveld in 1777:

"Liste der honden onder de prochie van Blaesvelt, geformeert door den ondergeschrevene greffier ter assistentie van twee bedesetters, ingevolge het placcaert van in februari 1772 van de gene over desen jaer 1777 honden sijn houdende

Fransiscus DE KERSMACKER, eenen hondt
Gillis DE MAESSCHALCK, eenen hondt
Andries VAN BAELEN, eenen hondt
Jan VAN MOERDEN houden eenen hond
Fransiscus VAN BREEDAM, eenen hondt
Andries DE VLEESHOUWER, eenen hondt

(Vervolg blz. 13)

⁸ *Recueil des Ordonnances des Pays-Bas autrichiens*, 3ième série, t. X, p. 231-235. Ordonnantie van 10 februari 1772.

⁹ Over de veepest zie: R. DE HERDT, *Bijdrage tot de geschiedenis van de veeteelt in Vlaanderen, inzonderheid tot de geschiedenis van de rundveepest, 1769-1785*, Leuven/Gent, 1970.

¹⁰ *Recueil des Ordonnances des Pays-Bas autrichiens*, 3ième série, t. XII, p. 396-397. Ordonnantie van 20 december 1784.

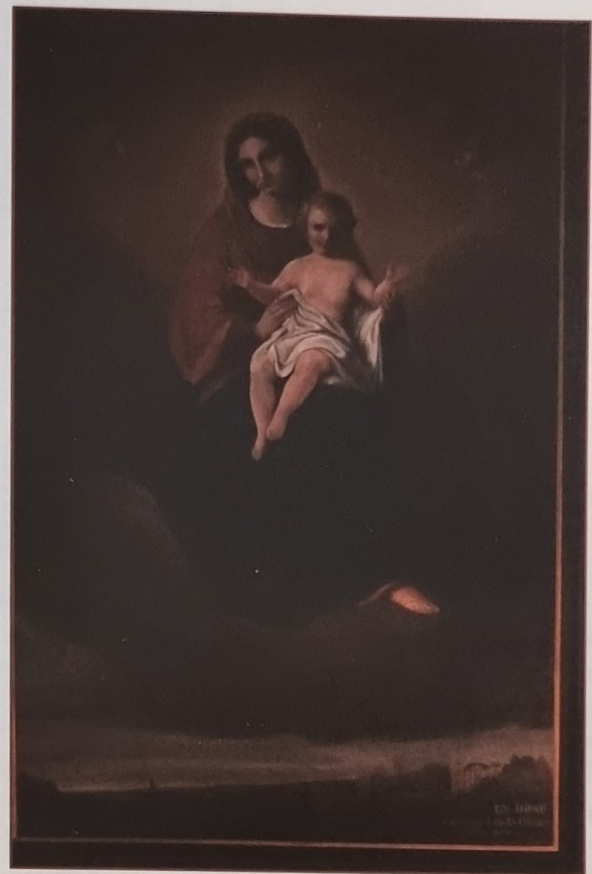
¹¹ Kohieren van de hondenbelasting voor het Kwartier Brussel zijn bewaard in het Rijksarchief Anderlecht, *Staten van Brabant, Supplementen*, nrs. 821-828

Wat veel Breendonkenaars niet weten

Aandenken aan het grafelijk geslacht “de Buisseret Steenbecque de Blarenguien”

Kasteel Ter Meiren

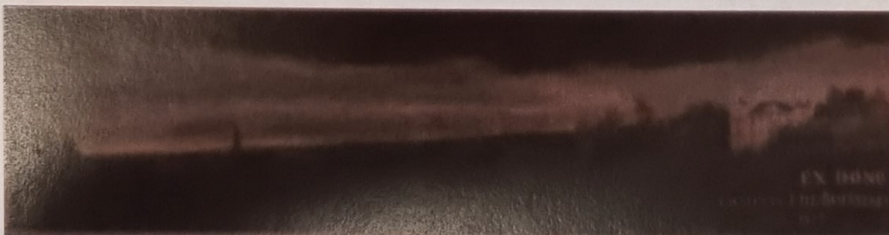
Schilderij geschonken als aandenken

Lang vóór het afbreken en de verwoesting door het Belgisch leger (in 1914) van het kasteel “de Buisseret” of “kasteel Termeiren” (soms ook genoemd het “kasteel Termeeren”) dat zich met zijn prachtige hovingen en dreven bevond op de plaats waar de verkaveling “Meerhof” is doorgevoerd aan de Breendonkstraat, had de graaf een schilderij geschonken aan de parochie van Breendonk.

Dit prachtig schilderij met Onze-Lieve-Vrouw met het kind Jezus op haar arm bevindt zich vooraan in de kerk, links van het altaar, ter hoogte waar het zangkoor wordt opgesteld bij de talrijke vieringen.

Op dit schilderij heeft de graaf de Buisseret, **onderaan**, zijn kasteel met hovingen en bebossingen tot aan de toenmalige parochiekerk, laten schilderen en dit als aandenken aan de grafelijke familie te Breendonk.

De aanduiding “EX DONO COMITIS J DE BUISSERET 1859” duidt op deze gift.

Het onderste deel van de schilderij

Even uitvergroot

Tot verdwijnen gedoemd ?

Een uniek gebouw met een uiterst zeldzaam houten dakspant (loofs ASSED) wordt weldra afgebroken! Om een dergelijk spant nog te vinden moet men gaan zoeken in Polen of Rusland waar deze met veel zorg en ontzag gekoesterd worden. In Willebroek kan en mag dat zo maar afgebroken worden?

Dit gebouw heeft een uitzonderlijke waarde voor ons erfgoed en ons cultureel patrimonium. Houden projectontwikkelaars daar geen rekening mee? Waarom bewaart men dit gebouw met zijn uitzonderlijk spant niet voor het nageslacht? Moeten wij hier ook spreken van arm Vlaanderen? Heeft ook hier de macht van het kapitaal eens te meer het laatste woord?

Onze Genealogische en Heemkundige Kring "Vaertlinck" heeft dan ook met klem geprotesteerd tegen deze projectontwikkeling bij de Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij te Antwerpen.

Naar alle waarschijnlijkheid zal ook dit prachtig gebouw aan de Molenberg (hoek Mechelsesteenweg - Klaterstraat) te Blaasveld verdwijnen. Verkavelingsplannen liggen aan de grondslag voor het verdwijnen van dit mooi gebouw en de historische plaats die het "molenaarsgeslacht Van Breedam" zo lang hebben gehuisvest.

Foto © guvanau

(Vervolg van blz. 10)

Jan VAN CAMP, eenen hondt
Dominicus VAN BREEDAM, eenen hond
De wed. Michiel MOEREMANS, eenen hond
Cornelis DE BOECK, eenen hondt
De wed. Jan SMETS, eenen hondt
Philip PEETERS, eenen hondt
Jan ADRIAENS, eenen hondt
De weduwe VAN HEMELRIJCK, eenen hond

Aldus gedaen ende opgenomen binnen Blaesvelt door mij ondergeschrevene greffier ter assistentie als boven op den 28 december 1777."

In 1777 waren er dus 14 honden in Blaasveld. Is dit veel of weinig? Daartoe moeten we ze in verhouding stellen tot de bevolking. In 1784 telde Blaasveld 629 inwoners.¹² Dit betekent 2 honden per honderd inwoners. Ter vergelijking: in 1794 waren er 4 paarden per 100 inwoners, 47 runderen en 10 varkens.¹³

2 honden per honderd inwoners, dit lijkt me niet zoveel. Het zou heel interessant zijn om na te gaan hoe deze verhouding vandaag is. Weet iemand hoeveel honden er vandaag in Blaasveld zijn? Het is waarschijnlijk dat deze ratio vandaag veel hoger ligt.

Spijtig genoeg weten we niet tot welke sociale categorieën de hondenbezitters behoorden. Dit vereist verder onderzoek. We kunnen enkel vermoeden dat ze tot de hogere sociale groepen behoorden, vermits het bezit van een hond ook een statussymbool was. Waarschijnlijk waren het vooral de dorpsnotabelen, de burgemeester en schepenen, de hereboeren, de pastoor en de notaris, die zich een hond konden veroorloven.

Bart Pluymers

Het vergrootglas op ons vorig nummer: *het zetduiveltje speelde ons parten!*
Raymond De Smedt werd geboren te Kapelle o/d Bos op 5 maart 1924 en
NIET op 17 december 1949.

Willebroekse Kon. Sint-Niklaasgilde der Handboogschutters 475 jaar !

De Willebroekse boogschutters op de staande of hoge wip vieren dit jaar hun 475-jarig bestaan. Deze aloude gilde van "den Edelen Handboghe" werd gesticht in 1533.

Bij deze gelegenheid zal "Vaertlinck" in samenwerking met de gilde een speciaal jubileumnummer uitgeven. In dit speciale nummer zullen teksten en nog niet eerder gepubliceerde foto's opgenomen worden die een beeld zullen vormen over het reilen en zeilen van de schutters die generatie op generatie de aloude tradities overbrachten tot op onze dagen.

Dit bijzonder nummer zal verschijnen rond ein mei, begin juni. Uiteraard zullen wij u op de hoogte houden en zal u, als u belangstelling hebt voor dit nummer, vooraf kunnen inschrijven aangezien het om een vrij beperkte oplage zal gaan.

De redactie

¹² Volkstelling van 1784, uitgegeven door C. BRUNEEL, L. DELPORTE en B. PETITJEAN, *Le dénombrement général de la population des Pays-Bas autrichiens en 1784. Edition critique*, Brussel, 1996, p. 101.

¹³ Stadsarchief Brussel, liasse 528, Graan-en veetelling Blaasveld, jaar III (1794).

Henri MARTENS : Pastoor van Heindonk Abt in Leffe

Voor veel parochianen van Heindonk is de norbertijner pater Henri Martens ook later als abt van Leffe de pastoor gebleven. Ieder jaar fietsten vele jongeren samen naar Leffe om 'hun' pastoor te gaan groeten. Ikzelf, bij mijn regelmatig bezoek in Leffe, bleef mijn goede vriend steeds aanspreken als 'mijnheer pastoor'.

In Heindonk graag gezien, en of? Nooit heb ik een kwaad woord over hem gehoord. Natuurlijk had ook hij gebreken, wie heeft die niet? Geen enkele mens is als heilige te betitelen. Misschien was hij veel te goed, te inschikkelijk, te bezorgd, te vrijgevig, te gedienschtig, te gastvrij. Zo had hij wellicht, op zijn Frans gezegd, 'les défauts de ses qualités'.

Een mooi gevuld leven

Henri Martens werd geboren in Essen (Kalmthoutse hoek) op 27 maart 1911. Zijn vader was directeur van een bouwonderneming. Tijdens de Eerste Wereldoorlog kwam de familie terecht in het Noord-Brabantse Etten-Leur waar de kleine Henri in de parochiale school leerde lezen, schrijven, rekenen ...

Na de oorlog, terug in Vlaanderen, kwam hij later terecht in het Sint-Jan Berchmanscollege te Antwerpen.

Na zijn humaniora trad Henri Martens op 14 september 1929 binnen in de Norbertijnerabdij van Tongerlo, met de droom ooit naar Kongo te mogen gaan als missionaris. Op 15 oktober 1931 legde hij (als frère François de Sales) zijn eerste geloften af. De plechtige geloften volgden in 1934 te Leffe waar hij ondertussen was beland samen met een dozijn confraters die wegens de vernielende brand in de abdij van Tongerlo (1929) waren verhuisd naar de Waalse abdij.

Pastoor Martens en Herman-Emiel Mertens

In 1935 werd hij in de Naamse kathedraal tot priester gewijd door bisschop Heylen.

Vaak predikte de Vlaamse Nobertijn in Waalse en Noord-Franse omstreken. Gedurende enkele jaren fungeerde hij als subprior in de abdij. Van 1942 tot 1946 doceerde hij er moraaltheologie, kerkelijk recht en kerkgeschiedenis. Nadien werd hij kapelaan in het Waalse Maria-oord Beauraing, wonend in het Castel Sainte Marie.

Na de dood van haar man, trok ook zijn moeder bij zoon Henri in, maar zij verkoos terug te keren naar Vlaanderen.

En zo wees de wegwijzer naar het hem nog quasi onbekende Heindonk.

In 1954 van Leffe naar Heindonk

Op 14 november 1954 werd hij pastoor te Heindonk, van de Sint-Jan Baptist- en Amandusparochie. Een hele verandering ! De verhuis naar een landelijke parochie. En dan nog het Heindonk van zovele jaren terug. Maar de nieuwe pastoor kon met zijn moeder-weduwe intrekken in de uitermate fraaie pastorij : mooie gevel, van voor én van achter.

Van meet af aan kon de nieuwe pastoor rekenen op de inzet van vele parochianen, van vele toegewijden: koster, misdienaars, zangers, kerkfabriek, zusters, onderwijzend personeel, bestuursleden van K.A.V., K.W.B. en Boerenbond, Chiroleiders, zelfs gemeenteraadsleden en fanfarespelers. Ook vele anderen hielpen hem graag. Ik wil hier geen lange litanie van alle sympathieke Heindonkenaars opsommen, maar één naam wil ik toch noemen : meester Leon Smedts.

Om de pastoor zelf aan het woord te laten citeer ik uit een door de heemkundige Karel De Decker gepubliceerd interview anno 1979 : 'Een der eersten die ik hier ontmoette was meester Smedts. Ik hield van die man. Hij was praktisch de onderpastoor die zelf initiatieven nam, waar je niet eens aan gedacht had. Hij kwam regelmatig na de les een babbeltje slaan, 's middags voor dat hij ging eten ... Dan bespraken wij de belangen en de bekommernissen van de parochie. Dat was een pastoraal bewogen iemand waar ik ontzettend veel aan gehad heb'¹⁴.

Preken deed de pastoor graag en zeer goed. Hij las veel en bereidde zijn sermoenen zorgvuldig voor. Soms kwam er zelfs wat humor aan te pas. Hij kon zijn toehoorders sterk boeien. Ook regelmatig ziekenbezoek stond op zijn programma. Vaak met een cadeautje. Uitvaartliturgie bereidde hij voor met veel zorg.

De meeste doodsprentjes werden door hem opgesteld. Werden bestuursvergaderingen gehouden op de pastorij dan speelde de gastheer ook dienstknecht.

Het werkgebied van pastoor Martens bleef niet beperkt tot de grenzen van de parochie Heindonk. Hij was leraar godsdienst (een 8-tal uren per week) te Willebroek; eerst aan het Don Bosco-instituut (1962-1964) en nadien aan het Sancta Maria-instituut, moderne humaniora (1964-1976). Daar werd hij goed bevriend met collega Juliaan Broes.

Via Broes contact met Martens

Heel wat Heindonkenaars zouden hun persoonlijk verhaal over hun contacten met pastoor Martens kunnen opdissen, relaties en voorvallen vertellen: een heleboel, soms zeer anekdotisch gekleurd. Zo ook mijn persoonlijke contacten met de pastoor die ik leerde kennen via mijn vriend, godsdienstleraar Juliaan Broes. Soms reden wij 's zondags namiddags samen uit om te wandelen in Klein-Brabant of het Waasland.

Het vervolg : ik ging 's zondags ook al eens mislezen en preken in Heindonk. Dat begon in 1964. Vanuit Tisselt mijn geboortedorp reed ik met de fiets naar Heindonk via Blaasveld. Ik werd er altijd hartelijk ontvangen. Later reed ik met de kleine BMW vanuit het Mechels Groot Seminarie (F. de Merodestraat) via Battel en Heffen. Ik deed het zeer graag, want ik was er zo welkom en leerde via de pastoor gauw vele mensen kennen. Heindonk, "het eindeke van de wereld" dat ik voordien nauwelijks wist liggen, werd een nieuwe heimat dankzij de gastvrije pastoor.

Vaak mocht ik de zondagsmis, preek inclusief, celebreren.

Voor de mis was er een gezellig ontbijt samen met de jongere broer Vincent en in gezelschap van de klusjesman Sois Mariën.

Na de mis: aperitief. De eerste jaren met de negentigjarige edelvrouw Madame Denis-Empain van Battel (geb. 1870). Zij bracht als geschenk brandhout en moestuingroenten mee. Soms gaf zij haar commentaar op de liturgische viering. Ooit gaf zij mij als compliment : mooi gepreekt. Mijn repliek

was dan : maar Madame, hoe kan u het weten, u verstaat geen letter Vlaams. Nee, antwoordde zij (in het Frans), "maar ik heb geconcentreerd naar u geluisterd en u aandachtig bekeken, de toon was

¹⁴ Ons Klein-Brabant, 26 oktober 1979, pag. 13

evenwichtig, de geste was overtuigend, ik heb er zelf woorden op gezet en 't was magnifiek". Het was om nooit te vergeten. Later verhuisde de aperitief naar de familie Van Aken, vlak naast de kerk.

Geen deken, gewoon pastoor

Het moet zowat in 1966 geweest zijn dat ik kardinaal Suenens voorstelde een rally te organiseren in het Willebroekse. Hij wilde na Vaticanum II, waar hij een topfiguur was geweest, nu eens de pastoors in het eigen bisdom ontmoeten. Wij begonnen in Klein-Willebroek waar Suenens' bloedeigen oom Janssens pastoor was geweest en waar kardinaal Leo Seunens als knaap destijds met zijn moederweduwe had ingewoond (dit verklaart waarom hij de "préparatoire" in het Boomse college heeft gevolgd).

Onze laatste etappe eindigde in Heindonk. Toen wij uit de pastorij terug naar Mechelen vertrokken, was de reactie van de kardinaal: 'wat een interessant gesprek'. Wat een cultureel hoogstaande man is die pastoor en die zit hier in dat kleine Heindonk. Ik ga hem elders tot deken promoveren'. Mijn reactie was: 'Mijnheer de kardinaal dat zal hem verdrieten en U zal heel Heindonk tegen u krijgen'. Zijn antwoord was: 'Begrepen, ik laat hem hier in Heindonk'.

Twintig jaar pastoor

Op zondag 16 november 1974 werd pastoor Martens gevierd als jubilaris: als "witheer" twintig jaren in Heindonk.

Eerst was er een plechtige jubelmis. Ik mocht de tolk zijn van de parochiegemeenschap. Een dank- en lofpreek was het. Ik zei tot de aanwezigen: 'u kent hem allemaal. Ieder kent hem op eigen manier door persoonlijk contact'. Ik kon ook niet nalaten een bloempje te werpen naar de werkzame koster-organist Hector Smedts, geboren en getogen Heindonkenaar (1929-2007).

De pastoor loofde ik niet als heilige maar als ingoede mens. Hij was geen pastoor van Ars, geen pastoor uit de "Bloeiende Wijngaard" (van Felix Timmermans), geen pastoor Munte van Zichem (van Ernest Claes). Een priester hoeft niemand na te apen. Hij heeft het recht zichzelf te zijn.

Na de jubelmis was er een sessie op het gemeentehuis.

(Foto : M.R.)

Ast Fonteyne

Een parochiale gebeurtenis in zijn Heindonk die velen hebben onthouden is de indrukwekkende lijdensmeditatie in de parochiekerk op zaterdag 29 maart 1980 (vooravond van Palmzondag), door Ast Fonteyne (1906-1991), de befaamde Vlaamse voordrachtskunstenaar en dictieleraar.

De organisatie was het werk van K.A.V./K.W.B. Heindonk, het Davidsfonds Willebroek/Mechelen, Culturele Kring Groot-Mechelen. De kerk zat propvol. Het thema waren de veertien kruiswegstaties onder de titel 'Golgota'.

Deze voordracht met teksten uit de Nederlandse literatuur werd geïllustreerd met dia's van de Vlaamse schilder Albert Servaes.

Pittig evenement in de tuin

Ooit heeft de pastoor mij verteld wat er in de tuin van de pastorij was voorgevallen toen aldaar wat 'boerejongens' (rozijnen op jenever) waren uitgegoten, waar de kippen liepen. De haan die er zat ofte dronken was door geworden werd de kop afgewrongen.

En de pastoor beschreef mij nogal poëtisch en humoristisch het gebeuren als volgt :

'Na 't sneven van het pluimvee, de zalige eenzaamheid
't Is stil nu onder de bomen
maar 'k wandel zonder "schroom"
op 't jonge gras dat uitschiet onder 't sneeuwtapijt.

Mochten al uw stappen, gedwee dragend 't dromend hoofd
u openen voor de vogels
die aanvallend als kogels
het brein verstoren, dat de Here looft'

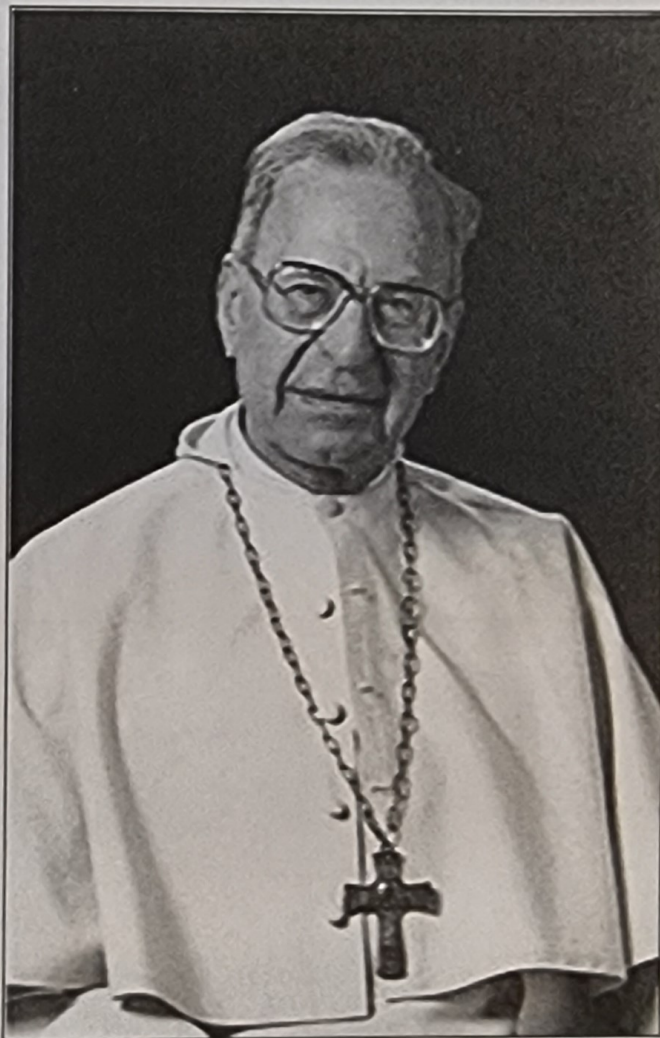
Van Heindonk naar Leffe – Afscheids-viering : 5 juli 1981

Het hoogtepunt was de eucharistieviering opgeluisterd door de fanfare 'Iever maakt vooruitgang' en door het zangkoor o.l.v. Hector Smedts. Achter het altaar stonden naast de pastoor de concelebranten: deken Guido Johnson, ere-deken Schwagten en pastoor Verbeeck (Willebroek, Heilig Kruis).

Na de misviering was er de academische zitting in de feestzaal De Zwaan. Op voorstel van Gust De Wit, voorzitter van het inrichtend comité, hield ik een feestrede. Graag heb ik het gedaan, niet alleen om hem te danken voor wat hij voor Heindonk had betekend, maar ook omdat ik vereerd was de lof te mogen zingen van mijn beste vriend.

Na mijn lofrede kreeg de Willebroekse burgemeester Hugo Adriaenssens het woord: Hij tekende de pastoor als een 'vliegende Hollander'; geboren in het grensdorp Essen, vervolgens kwam hij in het Nederlandse Etten-Leur, dan terug naar Kalmthout, later via Tongerlo naar het Waalse Leffe om uiteindelijk te belanden in Heindonk.

Als slotwoord van de viering dankte pastoor Martens voor het vele goede dat hij in Heindonk had mogen meemaken. Zijn welgemeend 'merci' was zelfs doorspekt met humor.

Op zaterdag 1 augustus 1981 werd de pastoor te Leffe tot abt gewijd in aanwezigheid van vele Heindonkenaars. Een mooie liturgische plechtigheid had hier plaats.

Hij overleed in Dinant op 20 augustus 1991.

Pastoor Martens is abt geweest van 1981 tot 1989. Nadien verbleef hij nog te Leffe als ere-abt.

De tekst van zijn Vlaams herinneringsprentje vinden wij op de volgende bladzijde.

'Een ingoed mens.
 Een man met cultuur.
 Fijnzinnig, geestig, opgeruimd,
 gastvrij, minzaam, verdraagzaam en mild:
 zo was hij zijn hele vruchtbaar leven lang,
 - als jonge priester te Beauraing
 in zijn omgang met de pelgrims,
 - als dorpspastoor te Heindonk,
 zevenentwintig jaren lang,
 levend met de mensen,
 hun zorgen delend, hun hoop sterkend,
 begrijpend en bemoedigend,
 - als abt van zijn geliefde abdij Leffe,
 de gemeenschap van zijn medebroeders
 bezielend door zijn schoonmenselijkheid.
 Hij kon luisteren en hij kon vertrouwen
 schenken:
 daar lag het geheim van zijn bekoorlijkheid.
 Maar was de grond van zijn vele gaven
 niet het rotsvast geloof in God, zijn Heer?
 Pastoor Martens, Abt van de abdij van Leffe
 "Scio cui credidi" luidde zijn abtsleuze
 'Ik weet in wie ik mijn vertrouwen heb gesteld'.

Op de achtergrond van de foto zijn geliefd
Heindonk

(Foto bezorgd door Mevr. Maria Craenhals)
door Herman-Emiel Mertens

Parochiepriesters nemen afscheid van pastoor Martens (1^e rij tweede van links) (foto emgee)

40 JAAR GELEDEN – BRUG OVER DE VAART TE TISSELT

Veertig jaar geleden op 24 juni 1968 werd eindelijk de veerpont van Tisselt vervangen door een monumentale betonnen brug. Na 28 jaar miserie met de oude pont was de Oost- en de Westdijk opnieuw normaal verbonden. De toenmalige minister van Openbare Werken Jos De Saeger noemde zich een tevreden man! Volgens ons waren "die" van Tisselt meer dan tevreden na al die jaren te hebben moeten "veerponten". We vonden de toespraak van toen terug en ook enkele oude foto's van het lintjesknippen.

Tijdens de grote vernieuwingswerken aan de vaart in de periode 1906-1922 werd de oude brug na de afbraak van het sas vervangen door de nieuwe modernere dubbele klapbrug die als standaardbrug over de ganse lengte van het kanaal de oude bruggen verving.

Deze brug was een absolute verbetering en veranderde ook het uitzicht van het rustige dorp dat Tisselt was.

Deze vrij eenvoudige, maar toch mooie brug werd samen met al de andere bruggen op het kanaal de vernieling ingeblazen op 17 mei

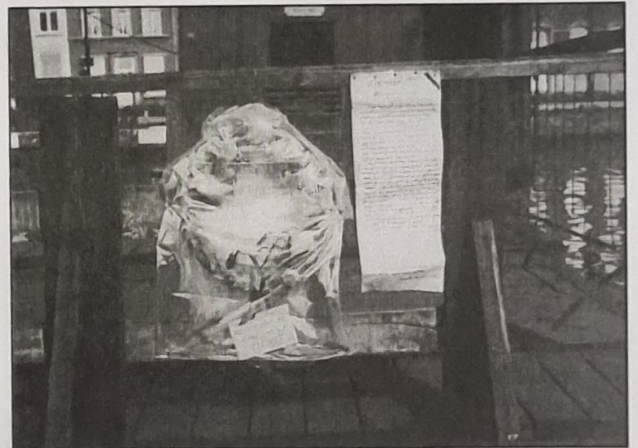
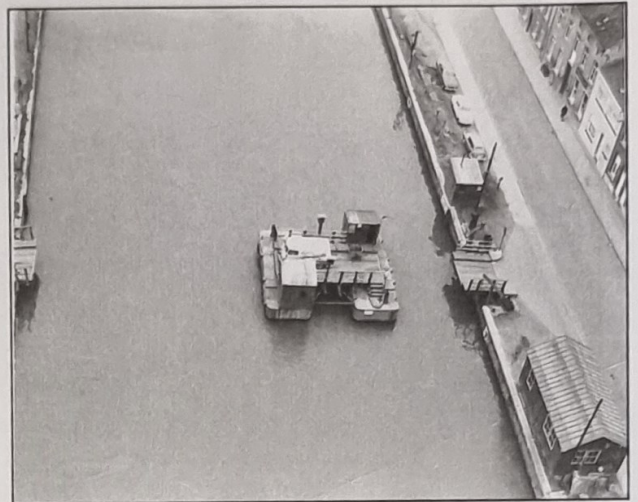
1940 tijdens de gevechten tussen het Belgische leger en de Duitse invasietroepen.

De brug van Tisselt verdween voorgoed uit het beeld met een zware ontploffing om 14u, en voor de mensen van Tisselt begon toen een jarenlange miserie van wachten en wachten aan de oevers van "de vaart".

Dat het sociale leven er grondig door elkaar gegooid werd en beide bewoonde zijden wat vervreemden, hoeft geen betoog. Niemand had toen kunnen voorzien dat het bijna twee generaties zou duren voor Tisselt weer op een normale manier kon functioneren zoals de andere kanaalgemeenten. Vrij vlug na de vernietiging van de brug verscheen er een eerste overzetbootje om de mensen toe te laten over de vaart te geraken, immers een lange omweg over Kapelle-op-den-Bos of Willebroek was nutteloos vermits ook daar de bruggen in de prak lagen.

Dit primitieve bootje heeft de Tisseltenaren heen en weer gevaren tot in 1950 en tot zolang was voor het andere verkeer omrijden de boodschap, vermits hier enkel fietsers en voetgangers plaats in vonden.

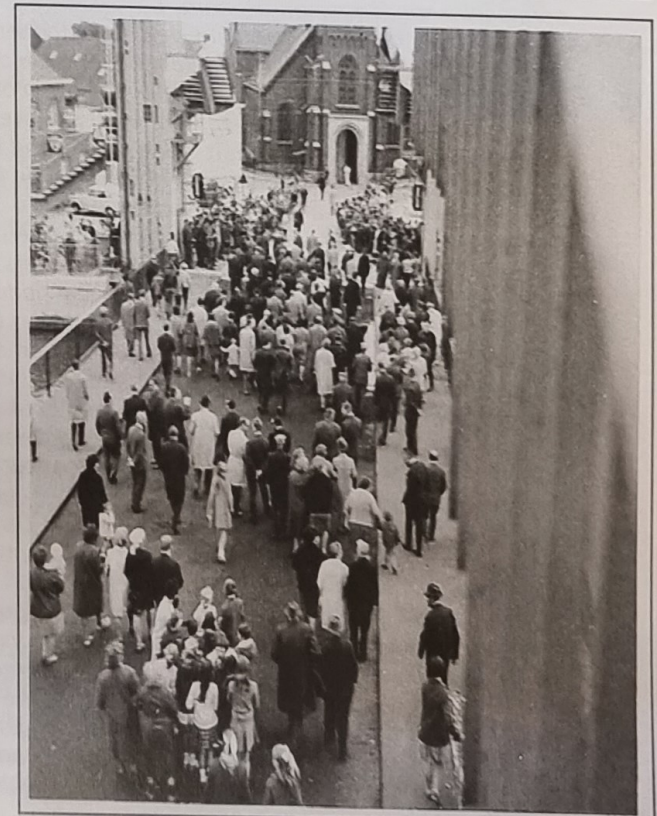
Dit gammele ding werd dan opgevolgd door het "modernere" type dat de generatie van de huidige inwoners, geboren voor 1968, zich nog wel zullen herinneren en er uiteraard veel meer zullen over kunnen vertellen.

Toen de veerpont definitief vervangen werd door de spiksplinternieuwe brug, hadden "die" van Tisselt nog genoeg gevoel voor humor en een beetje zelfspot, om waardig afscheid te nemen van hun pont dat hen ondanks alles gedurende 28 lange jaren trouw had overgevaren.

Het ogenblik, nu 40 jaar geleden, dat minister De Saeger het lintje doorknipte, voor de officiële opening van de brug, zal dan ook de ganse bevolking als een verlossing van de "pont miserie" aangevoeld hebben. En als het kunstwerk later wel eens blij zou geven van niet te willen werken diende er opnieuw een veerbootje te worden ingezet.

In de archieven van de NV Zeekanaal vonden we niet alleen een aantal foto's van de plechtigheid, maar ook de redevoering van de minister.

Onderhavig enkele impressies van de plechtigheid

We zien dhr De Saeger tijdens zijn toespraak op een knopje drukken om de brug te bedienen en mocht uiteraard dan het klassieke lintje knippen. Eerst mochten de "excellenties" over de brug en dan kwam het "volk" en de scholen.

(foto's archief NV Zeekanaal)

Ongewijzigde tekst van de toespraak gehouden op 24 juni 1968 door de Jos. De Saeger, minister van Openbare Werken, ter gelegenheid van de inhuldiging van de nieuwe hefbrug te Tisselt.

Ik begrijp best, Mijnheer de Burgemeester, dat U samen met al de inwoners van Tisselt gelukkig zijt, nu vanaf heden een einde is gemaakt aan een miserie, die 28 jaren heeft geduurd. Persoonlijk voel ik mij vandaag ook een gelukkig man. Vanavond kan ik een dossier opbergen, dat hoofdzakelijk gevuld is met afschriften van brieven en parlementaire vragen, die ik sinds mijn eerste parlementair mandaat aan de opeenvolgende ministers openbare werken heb gesteld in verband met de onduldbare situatie te Tisselt, waar de brug, die op 17 mei 1940 door de terugtrekkende Belgische troepen werd opgeblazen, niet wederopgebouwd geraakte.

In dat dossier zitten dan ook de talloze ministeriële beloften en zelfs de verwijzingen naar de kredieten die op de begroting waren ingeschreven met het doel een nieuwe brug te Tisselt te bouwen. Maar die kredieten werden dan in de loop van het dienstjaar voor geheel iets anders gebruikt. Tot einde 1961 een eerste aanbesteding plaatshad, namelijk voor de funderingswerken, gevolgd door de aanbesteding van de bovenbouw van de brug einde 1962.

En toen bleef het weer steken. Voor de verdere aanbestedingen heb ik dan zelf gezorgd, zodra ik de leiding kreeg over het departement van openbare werken. In de loop van het jaar 1966, en dat was het eerste begrotingsjaar waarvoor ik zelf kon zorgen, volgden de drie aanbestedingen voor elektromechanische uitrusting, voor het brugdek en voor de toegangswegen. Zo had ik het geluk zelf het gewenste antwoord te kunnen geven op de tot vervelens toe herhaalde vragen en brieven, die ik tot mijn voorgangers op het departement van openbare werken had gericht. U zult dan ook aannemen, dat ik mij vandaag een gelukkig man mag noemen.

Nu staan wij voor dit sierlijke kunstwerk, dat het berucht geworden veer overbodig maakt. Het heeft trouwens ook iets meer gekost dan dat veer, in totaal ongeveer 82,5 miljoen. En ik houd er aan hier vandaag toch even te onderstrepen tot welke esthetische vormgeving onze ingenieurs en architecten in staat zijn, zelfs bij constructies waar de technische vereisten en de ligging weinig fantasiemogelijkheden laten. Met deze nieuwe brug is ons land een modern kunstwerk rijker, dat kon gebouwd worden dankzij de ondervinding, die opgedaan werd bij het bouwen en de uitbating van de bruggen te Willebroek en te Kapelle-op-den-Bos en Buda, waar werd vastgesteld dat het gewicht van talrijke constructie-elementen merkkelijk mocht worden verminderd. Uiteraard had zulks een weerslag op de omvang van de bovenbouw, die thans absoluut niet log meer aandoet. Integendeel zelfs.

Voor de sierlijke en harmonieuze vormgeving en inplanting van deze brug mogen de ingenieurs van de N.V. Zeekanaal en Haveninrichtingen van Brussel en in het bijzonder ook architect De Hens, die met het esthetisch uitzicht werd belast, gefeliciteerd worden. Het past eveneens gelukwensen te richten tot de ingenieurs van de N.V. Zeekanaal, die voor de studie en de ontwerpen van deze brug verantwoordelijk waren. In het bijzonder moeten hier worden vermeld de H. Rooryck, Directeur-generaal, Hoofdingenieur-directeur Hilgers en eerstaanwezend ingenieur Renard.

De elektromechanische inrichting werd ingestudeerd door het Bestuur voor Elektriciteit en Elektromechanika bij het Ministerie van Openbare Werken, onder de leiding van Directeur-generaal De Ries en Hoofdingenieur-directeur Geets. De eigenlijke werken gebeurden onder de controle van ingenieur Goossens, bijgestaan door de heer Kinart, conducteur. Meteen gaan ook gelukwensen naar de heren Dehan, hoofdingenieur-directeur van Bruggen en Wegen, en Thomart, eerstaanwezend ingenieur-diensthooft, die gewaardeerde medewerking verleenden o.m. bij de studie en de uitvoering van het beweegbare brugdek.

Ook de aannemersbedrijven, die aan de realisatie van dit kunstwerk meehielpen: de N.V. Strabed, de N.V. Franki, de N.V. A.B.R. en de P.V.B.A. Alboma, verdienen onze gelukwensen.

De dank zal hoofdzakelijk komen van de bewoners van de gemeente Tisselt zelf. De gemeente ligt reeds aan weerszijden van het kanaal en het veer moest gedurende die meer dan 25 jaren de binding tussen de bewoners van beide oevers verzekeren. Met de nieuwe brug zal zulks uiteraard veel gemakkelijker gaan.

De gemeente staat natuurlijk voor nieuwe problemen, die thans verband houden met de noodzakelijke verbredingswerken aan het kanaal. Het zeekanaal moet inderdaad tot 90 meter worden verbreed en met 5,5 meter worden verdiept en zowel het Gemeentehuis als een ganse reeks woningen langsheen de kanaaloevers zullen moeten onteigend worden. In de eerste plaats zou ik hier toch vandaag de garantie willen geven, dat die nieuwe problemen niet zolang zullen aanslepen als de bouw van de nieuwe brug die vandaag wordt ingewijd. Voor de uitvoering van de eigenlijke verbredings- en verdiepingswerken aan het kanaal werd een timing opgesteld, die ongetwijfeld zal geëerbiedigd worden. De nieuwe brug zal aan beide zijden nog een vast brug-gedeelte verkrijgen, hetgeen de sierlijkheid van het geheel nog zal vergroten.

Intussen werd reeds een gedeeltelijke oplossing gevonden voor het huisvestingsprobleem, dat voortvloeit uit de onteigening van de woningen. Ik zal niet nalaten mijn nieuwe collega Minister van Huisvesting te wijzen op het feit dat mogelijk meer sociale woningen in Tisselt moeten worden bijgebouwd dan totnogtoe werd voorzien. Wie omwille van de noodzakelijke sociaal-economische infrastructuur zijn woning moet verlaten, mag niet aan zijn lot worden overgelaten en moet de gelegenheid krijgen zich een nieuwe huisvesting aan te schaffen.

Ik hoop en ik ben ervan overtuigd dat het begin van samenwerking, dat tussen de gemeente Tisselt en de betrokken openbare besturen is gegroeid de jongste maanden, in de toekomst zal voortgezet worden ten einde voor alle problemen gepaste oplossing te vinden.

E. Van Winghe (met dank aan KWB Tisselt en NV Zeekanaal)

Kennen wij ze nog onze BUREN, onze LAGE LANDEN bij de zee, hun GESCHIEDENIS, hun WEL EN WEE en het ontstaan van BELGIE ?

In het boek 'Kort Begrijp der Oude en Nieuwe Geographije' door Johan Hubner, tweede druk, uitgegeven in 1711 door Nikolaas ten Hoorn te Amsterdam vinden wij een mooie beschrijving van de toenmalige Nederlanden, de 17 Provinciën met zijn verdere onderverdelingen en bijzonderheden (blz. 139 tot 200). De opdracht van het boek luidt als volgt: 'Den Heere Abraham Bogaert, uitmuntent dichter en kenner der Grieksche en Romeinsche aloudheden, en Nederduitsche taale, mitsgaders der Historiekunde, werd dezen tweeden druk van het Kort Begrijp der oude en nieuwe Geographije, ofte eene beknopte onderwijzinge der land en kaartkennis, verhandelt in eene beschrijvinge van de geheele vlakke des aardboodems, &c. van den Heere Johan Hubner, rector in de doorluchtige schoole te Merseburg. Met dezelve eerbiede en achtinge als de vorige opgedragen in erkentenis van vorens genotene, en opbouw van nadere vriendschap, door zijn Ed: vriend N. ten Hoorn'.

Hierna het 5de vervolg van de overgenomen beschrijving van de Nederlanden:

V. BRABAND.

XXII. Geleentheit van het Hertogdom BRABAND.

Het hertogdom *Braband* is gelegen, recht midden in de *Neederlanden*. De provincijen, welke aan het zelve grenzen, zijn

1. Boven, van de *Vereenigde Neederlanden*, *Holland* en *Gelderland*.
2. Ter lincker, *Zeeland* en *Flaanderen*.
3. Ter rechter zijde, het bisdom van *Gelderland* en *Luik*.
4. Beneden, *Henegouwen* en .

§. Verdeelinge van BRABAND.

Het wort verdeeld in vier deelen, aldus genaamd: (alles van 't noorden aff.)

I. Het QVARTIER van ANTWERPEN.

1. BERGEN OP ZOOM, in 't Latijn *Bergae ad Zomam*, aldus geheeten van een waatertje *de Zoom*; (om met *Bergen* in *Henegouwen* niet verward te worden) tegenwoordig een der beroemtste vestingen van *Europa*: en behoort den graave van *Auvergne* in *Franckrijk* toe, aan wien de *Neederlanders* de zelve, volgens de *Nimmeegsche vrede*, in den jaare 1678; en ook noch naaderhand, volgens de inhoud

der *Rijswijksche vrede*, van het jaar 1697; hebben moeten afstaan; doch hunne bezetting daar in te leggen.

2. STEENBERGEN, in 't latijn *Stenoberga*, niet wijd van daar: een klein sterk stedeken, bij de grenzen van *Holland* en *Zeeland*, hebbende voor dezen den huize van *Oranje* toebehoord, is onder de staaten.

3. SANTFLIET, in 't Latijn *Santflita*, een taamelijke vesting aan de *Schelde*; om *Antwerpen* te dekken.

4. BREED-AA, in 't Latijn *Bredaa*, een baronij, in 't Latijn *Baronia Bredana*; leggende ter rechter hand: heeft een groote en wel gesterkte stad. De stad en de landstreek behooren tot *d' Oranjsche* erfenis; en is alzoo de *prince* van *Nass-auw*, *Friso*, erfstadhouder van *Friesland*, toebehoorende: onder der staaten bezettinge. Wijders is deze stad bekend, wegens de vrede, welke aldaar in den jaare 1667, tusschen *d'Engelsche* en *Neederlanders* geslooten wierd.

Een halve uer naa 't westen, is het *Liezbosch*, een groote, welgereegelde, en vermaakelijke boomgaard.

5. ANTWERPEN, in 't Latijn *Antverpia*, bij de *Fransche Anvers*, bij de *Duitschers Antorff*, gelegen aan de rivier de *Schelde*. Een *Markgraafschap* aler, des *Roomschen rijx: Marchionatus S. Rom:*

Antwerpen

imperii; en een *provincije* op zich zelfs, onder de 17 gerekend: met het weinig omleggende land, onder haar gebiet. De stad had in de zestiende eeuw, ten opzichte van grootheit, schoonheit, van

gebouwen, en prachtige kerken; koophandel, rijkdom, en vestingwerken, in de gantsche wereld, weinige haars gelijke; daar de *Schelde*, die bij *Antwerpen* zeer scheeprijk is, heel veel toe hielp. Doch naderhand is zij, vrij wat te onder gekomen; dewijl *Amsterdam*, de koophandel aan zich getrokken heeft. De stad is tegenwoordig, noch prachtig genoeg, en het kasteel in een goeden staat, van netgeregelde vestingbouw: maar met de koophandel, en bij gevolg, met de groote rijkdommen, is het uit. De bisschop behoort onder de aartsbisschop van *Mechelen*.

6. LIER, al-eer *Leda*, en *Ledona*, genoemd; schraag drie ueren van *Antwerpen*: een fraaje en vermaakelijke stad met vestingen.

7. MECHELEN, in 't Latijn *Mechlinium*, bij de Fransche, *Malines*: een heerlijkheit, ook een onder de 17 *provincijen* gerekend: met een weinig omleggende land, onder haar gebiet: zijnde maar drie mijlen lang, en twee breed. De stad is zeer groot, lustig, ruim, en treffelijk van gebouwen: met een bekende aartsbisschop.

8. EKEREN, een dorp niet wijd van *Antwerpen*, bekend zedert het jaar 1703; door de veldslag, met de Fransche aldaar voorgevallen.

II. 't QUARTIER off MEIJERIJ van den BOSCH.; daar zijn

1. 'sHERTOGENBOSCH, in 't Latijn *Sijlva Ducis*, bij de Fransche *Bois le Duc*; leggende verder aff ter rechter hand; een der voornaamste vestingen van *Europa*; als zijnde gantsch en al met moer-ass omvangen.

2. RAVESTEIN off RAVENSTEIN, in 't Latijn *Ravensteinium*, gelegen aan de *Maas*, tusschen de *Graaf* en 's *Hertogenbosch*. 't Is een kleine heerlijkheit, welke tot de hertogdommen van *Gulik*, *Kleef*, en *Bergen* behoort heeft. Doch gelijk zich *keur Brandenburg* en *Palts Nieuburg*, in dit landschap gedeeld hebben, is *Ravestein* aan de *Nieburgsche* gelaaten.

3. GRAAVE off GRAAF, in 't Latijn *Gravia*, een sterke stad, in 't n. o. deel van *Braband*, in 't land van *Kuik*, aan de *Maas*. Zij wierd in den jaare 1672, door de Fransche ingenomen, en in het jaar 1674, door de bondgenooten na een zeer hevige belegering, weder veroverd; zedert welken tijd, deze stad, aan haare vestingwerken, zeer veel verbeterd is.

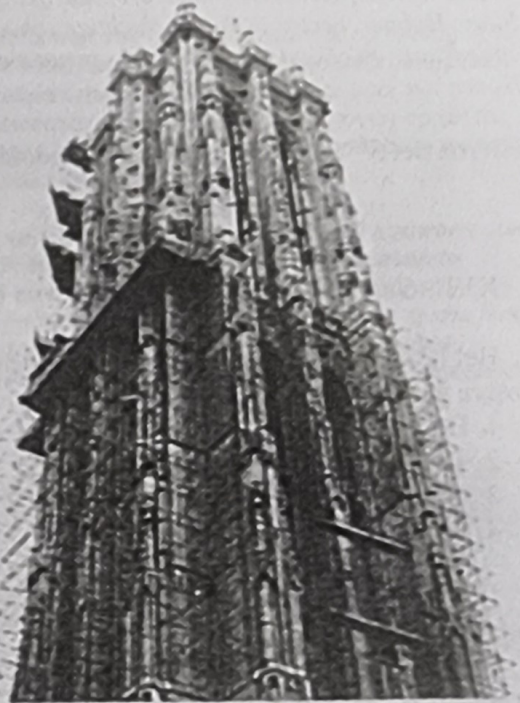
Noch is hier het stedeken HELMONT, in 't Latijn *Helmontium*, en meer andere kleine plaatsjes te vinden: als MEEGEN, EINDHOVEN.

III. Het QVARTIER van BRUSSEL, daar heeft men

1. BRUSSEL, in 't Latijn *Bruxellae*, de hoofstad des lands, en de gewoonlijke zeetel der Spaansche *gouverneurs*, off steedehouders, landvoogden; het hoff van *Braband*; der *Spaansche* raaden, enz. Deze stad is groot, wel bebouwd, en tamelijk gesterkt. In het jaar 1695, wierd zij, in de herfst, door de Fransche veld-ooverste *de Villeroi*; op een schrikkelijke wijze gebombardeerd; en daar door geweldig beschadigd: doch naderhand heeft men het, beter als ooit, weder aangebouwd.

2. VILVORDEN, in 't Latijn *Vilvordia*, een stedeken met een kasteel, dienende voor een lantschaps gevangenhuis, voor die 't ontzach van de landheer, beleedigen. Aan de *Bruchsche vaart*; omtrent op de helft tusschen *Mechelen* en *Brugge*.

3. NIVELLE, in 't Latijn *Nivigella*, op de grenzen van *Henegouwen*: in de voorrige oorlog eenigzins gesterkt geworden: bij ouds een zeetel van de oude hertogen van *Braband*.

Mechelen – Sint-Romboutstoren

4. SENNEF, in 't Latijn *Senneffa*, dicht daar bij, zuidwaars, maar een vlek; doch vermaard, zedert het jaar 1674, wegens de bloedige veldslag tusschen de Fransche, Neederlanders en Duitschers, aan dezen oord voorgevallen; waar van daan de zelve, dan ook de *slag van Sennef* genoemd wort.

IV. Het QVARTIER van LEUVEN, daar bevinden zich

1. AARSCHOT, in 't Latijn *Arschottum*, niet verre benoorden van *Leuven*; een stad, met haar gebied een hertogdom.

2. SICHEN, off SICHEM, in 't Latijn *Sichemum*, aan het riviertje *Demer*, tusschen *Aarschot* en *Diest*. Niet verre van hier, is een bekende *proosdij*, genaamd *Scherpenheuvel*, bekend wegens eenige voorgewende (*mirakelen* off) goodenwerk, der lief vrouwe van *Scherpenheuvel*.

3. DIEST, in 't Latijn *Diesta*, daar beneven; een stedeken voor deeze volkrijk, en krachtig in wollewerkerij; nuw, door oorloogen verzwakt. En een Spaansche leen, en baronij, behoorende, voor dezen, aan den *prince van Oranjen*.

4. HALEN, in 't Latijn *Hala*, mede een klein stedeken, aan de *Geete*, bij *Diest*.

5; LEUVEN, in 't Latijn *Lovanium*, bij de Fransche *Louvain*, een groote stad, in taamelijken staat van verweering; en zonderling bekend, wegens de hooge school, welke *Lipsius* in zijnen tijd vermaard heeft gemaakt.

6. THIENEN off TIENEN, eigenlijk *Tienhooven*: in 't Latijn *Tienae*, bij de Fransche *Tillemont*, een groote stad, in taamelijke staat van verweering.

7. S. LEEUWE, ook wel ZOUTLEEUW, in 't Latijn *Leuvia* en *Leuwa*, een wel gesterkte burcht, off klein stedeken, aan het riviertje *Geete*.

8. GELDENAKEN, bij de *Waaen*, *Judoigne*, in 't Latijn *Judonia*, *Geldenacum*, en *Geldornacum*, een klein stedeken met een oud kasteel, aan de *Geete*, vijf ueren van *Leuven*.

9. LANDEN, in 't Latijn *Landae*, een klein stedeken, aler een wijdlustige en treffelijke stad: en de outste der steeden in *Braaband*, en NEERWINDEN, een dorp niet verre van daar, beide bekend, wegens de bloedige slag, met de Fransche geschied in den jaare 1693.

10. HANNUIJE, in 't Latijn *Hannutum*, een stedeken aan de *Geete*: al-eer een graafschap.

11. GEMBLOURS, in 't Latijn *Gemblacum*, op de grenzen van het graafschap *Namen*: en veele andere kleine stedekens, zijn in de tegenwoordige oorlog, zeer dikwijls genoemd.

12. Deze stedekens zijn, geduerende de tegenwoordige oorlog, zeer bekend geworden: inzonderheit, wanneer in de *vlakte van Judoigne*, en bij de dorpen *Ramellies*, *Offus* en *Fols*, op den 23 Maj, van het jaar 1706, het Fransche leger door de bontgenooten, een zeer zwaare nederlaag heeft zien toebrengen, gevolgd wordende, door een onderwerping van schier geheel *Braband* en *Flaanderen*.

XXIII. *Wien het Hertogdom BRABAND toebehoort.*

Het hertogdom BRABAND is tegenwoordig taamelijk groot: want ANTWERPEN en MECHELEN worden, daar toe gerekend.

De Fransche bezitten daar teegenwoordig niets in: maar de Spanjers en Neederlanders, hebben het met malkander gedeeld.

XXIV. Wat de Spanjers hebben;

Dat is het meeste gedeelte van het lantschap.

XXV. Wat de Neederlanders hebben;

De Neederlanders behoort het overige, 't geen boven aan de grenzen, der *Vereenigde Neederlanden* geleeen is, naamentlijk In 't *Quartier van Antwerpen*, de baronije van *Breedaa*; en 't markgraafschap van *Bergen op Zoom*. Mits het *Quartier* off meijerij van den *Bosch*.

Aarschot

HET WEL EN WEE VAN DE WILLEBROEKSE ZWEMDOKKEN

Deel 4

De toelating tot het inrichten van een zwemdok wordt verleend.

Uiteindelijk kwam dan de officiële dienstbrief gedateerd op 15-6-1912 waarbij de toelating verleend werd om een zwemdok in te richten over een lengte van 50 meter aan de linker-oever van het kanaal, tussen het paalwerk ter bescherming van de brugpijler van de spoorbrug van de lijn Mechelen-Terneuzen en de kaaimuur, ten gebruike van de kinderen en inwoners van de gemeente. Hieraan waren welke enkele voorwaarden verbonden. Dienstbrief beslaat vier (4) bladzijden. Op datum van 29-7-1912 stuurt het bestuur van het Zeekanaal en Haveninrichtingen een eensluitend afschrift van de toelating nr 109.778 aan het gemeentebestuur vergezeld van een plan ter zake alsmede het origineel van deze beslissing met het verzoek dit terug te zenden, ondertekend voor aanvaarding.

<p>SOCIÉTÉ ANONYME</p> <p>Canal et des Installations maritimes DE BRUXELLES</p> <p>SERVICE D'ENTRETIEN ET D'EXPLOITATION</p> <p>INDICATEUR GÉNÉRAL N° 109.778</p> <p>ANNEXE</p>	<p>Le Conseil d'administration de la Société anonyme du Canal et des Installations maritimes de Bruxelles,</p> <p>Vu la requête par laquelle l'administration communale de Willebroeck sollicite l'autorisation de pouvoir établir, sur 50m. de longueur du côté de la rive gauche du canal, entre l'estacade de défense de la pile-culée du pont-rails de Malines-Terneuzen et le mur de quai, un bassin de natation à l'usage des enfants et habitants de la commune ;</p> <p>Vu les arrêtés royaux du 30 décembre 1871, du 30 mars et du 18 octobre 1874, du 25 mars 1882, du 6 décembre 1897, du 20 mai 1898, du 4 avril 1899 et du 22 décembre 1902 ;</p> <p>Vu le rapport de l'ingénieur en chef, Directeur de la Société, en date du 15 juin 1912, n° 109.778 et le plan y annexé ;</p> <p>DÉCIDE :</p> <p>ARTICLE UNIQUE. — L'autorisation sollicitée par l'impétrant est accordée aux conditions générales du chapitre II et aux conditions spéciales du chapitre I, titre B mentionnées ci-après, complétées par les clauses particulières suivantes :</p> <p>1°. Le bassin sera bien clôturé dans toute son étendue et les baigneurs seront toujours tenus de rester dans l'enceinte qui leur est réservée ;</p> <p>2°. La commune prendra toutes les mesures de sécu- rité nécessaires pour que la vie des enfants et des nageurs soit sauvegardée, la Société du canal n'as- sumant de ce chef aucune responsabilité ;</p> <p>3°. La commune devra s'entendre avec l'entrepre- neur des travaux du canal avant de faire effectuer les travaux comportant les dispositions particu- lières qu'elle compte établir tant pour la division des bassins, que pour les profondeurs à réaliser le profil du canal devant être respecté en dehors de l'enceinte des dits bassins ;</p> <p>4°. L'impétrante versera annuellement et par an- ticipation à la caisse de la Société, une redevance de un franc à titre de droit reconnaissant du chef de l'autorisation consentie.</p>
---	--

Proc. - Imp. - Inst. Maritimes, Ind. n° 109.778 - 1912 - 4 - 101

1e bladzijde van de toelating tot het inrichten van het zwemdok

Op de tweede en de derde bladzijde zijn een aantal bijzondere voorwaarden vermeld (de klassieke kleine lettertjes) die zowat in elke brief uitgaande van de instanties van het Zeekanaal voorkomen. Hierin wordt in kleine lettertjes vermeld dat de gemeente de werken aan de dijk constant moet in goede staat houden tot voldoening van de maatschappij van het Zeekanaal en dit zowel wat betreft de toegestane werken alsmede de kaaimuren over de lengte van het zwemdok

Via een schrijven van 31-1-1913 gericht aan de burgemeester laat de NV Zeekanaal en Haveninrichtingen weten dat dhr. CORNUT een onderhoud gehad heeft met dhr. DUMON die werken uitvoert aan het paalwerk van de spoorwegbrug van Willebroek terwijl er ook over het zwemdok is gesproken. Er wordt in vermeld dat de prijs van het hout fel is gestegen en dat de burgemeester zich hierover op heden moet akkoord stellen met dhr. Victor DUMON

Victor DUMON laat op 13-2-1913 schriftelijk weten aan de burgemeester dat gezien de stijging van de prijzen tijdens de laatste 6 maanden van de basismaterialen zoals ijzer, steenkool, hout, enz. hij de werken niet kan uitvoeren aan het zwemdok zonder de prijs te verhogen tot 5.400 frs. De betaling zal dienen te gebeuren 1 maand na de volledige afwerking van de opdracht.

Victor DUMON gaat uiteindelijk akkoord om de werken uit te voeren

Victor DUMON laat nu weten op 19-2-1913 door een schrijven aan de burgemeester dat hij akkoord gaat tot het construeren van het bewuste zwemdok en dat de werken zullen uitgevoerd worden tegelijkertijd met het paalwerk van de spoorwegbrug te Willebroek.

Geen tussenkomst van de staat of provincie in de onkosten!

Er werd door het gemeentebestuur op 25 februari 1914 een aanvraag ingediend bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken en bij het Provinciebestuur om financieel tussen te komen in de onkosten. Het antwoord was echter negatief en luidde als volgt :

Antwerpen 16 mei 1914

Mynheeren,

Ik heb de eer U de stukken weder te zenden die gehecht waren aan uwvri brief van 25 Februari 1914, N° 129, nopens het oprichten van een openbaar zwemdok.

De Heer Minister van Binnenlandse Zaken doet my kennen dat zyn Departement niet zal tusschenkomen in de onkosten der voorgestelde inrichting, en zulks om navolgende redenen.

Toen de Staat het besluit nam geldelyk by te dragen voor het oprichten van openbare badplaatsen, had hy voor doel de gemeenten te helpen by het daarstellen van volledige inrichtingen die onder alle oogpunten aan de regels der gezondheidsleer voldoen.

Het zwemdok ten uwent kan tusschen soortgelyke instellingen niet gerangschikt worden.

Het is opgevat op de oorspronkelykste wyze; het zal niet overdekt zyn, en kan dus enkel 's zomers dienen; de wanden zullen niet bekleed worden; men zal er het water gebruiken der zeevaart, dat dikwerf besmet is en dat voorafgaandelyk niet wordt gezuiverd; er bestaan geene kabieneu noch stortbaden; de inrichting zal zelf niet omsloten zyn.

De Heer Minister zendt u tot toelichting een exemplaar van een onlangs verschenen verslag van den hoogeru gezondheidsraad, waar belangwekkende beschouwingen in voorkomen over de grondregels die, by het stichten van badplaatsen, dienen in acht genomen te worden.

*Voor Den Gouverneur
De Griffier der Provincie.*

De burgemeester reageert en schrijft op 19 mei 1914 een nota aan zijn secretaris (?):

Heer Secretaris,

Is 't een vaste regel, wanneer de Staat zijne tusschenkomst weigert, dat de Provincie hoegenaamd geene toelagen verleent? Ik zou nog wel durven aankloppen te Antwerpen zonder eenige kans van gelukken misschien. Zoo moedigt men de gezondheidsinstellingen aan! Gegroet, Robert Peeters

Intussen zijn de werken verder gegaan en werd de inrichting van het zwemdok een feit.

Op 3-12-1919 schrijft Victor DUMON daarenboven dat de overeengekomen som van 5.400 Bfrs voor het uitvoeren van de werken aan de zwemkom dient betaald te worden. Aangezien de 7 kleine geleiderpaaltjes (pilots) van 3,50 m. en de 18 ijzeren steunen van 25 mm.Ø niet dienden geplaatst te worden voor een bedrag van 200 frs is men slechts (5400-200) 5.200 Bfrs verschuldigd. Hij vraagt tevens wanneer hij dit bedrag kan komen ontvangen.

Tweemaal herinnert Victor Dumon het gemeentebestuur eraan om de beloofde betaling te regelen enerzijds op 14-1-1921 en anderzijds op 25-1-1921.

30-6-1922 : Een schrijven uitgaande van de NV Zeekanaal en Haveninrichtingen verleent deze de toelating om een houten balk aan te brengen aan de noordkant tussen het staketsel en de kaaimuur ten einde de aanspoeling van vuilnis in het zwemdok te verhinderen.

Het wordt ook toegestaan een viertal damplanken aan de zuidkant tot +/- 10 cm onder het wateroppervlak af te korten en ook in het zwemdok, op één der ondiepe plaatsen, een "stevige trap" te plaatsen.

Teneinde de waterverplaatsing van voorbijvarende schepen te vergemakkelijken wordt door het Bestuur van het Zeekanaal gevraagd (brief van 6-8-1923) de scheidingswanden (cloissons) van de zwemdok (op- en afwaarts) te verwijderen. In feite kunnen de waterverplaatsingen, veroorzaakt door de schepen, parten spelen waardoor dezelfde schepen kunnen afwijken van hun vaarroute en hierdoor schade berokkenen aan het paalwerk. Indien nodig kunnen de "cloissons" vervangen worden door een metalen traliewerk.

Het plaatsen van reddingsboeien wordt een noodzaak. De gevaren worden te groot voor diegenen die nog niet al te goed kunnen zwemmen en de gemeente draagt terzake een grote verantwoordelijkheid.

De instanties van de "Chemin de Fer Malines à Terneuzen" laten in hun brief van 20 -6-1925 weten dat zij geen bezwaar hebben tegen het plaatsen van een reddingsboei tegen de pijlers en onder de spoorbrug ten dienste van de baders in het zwemdok dat gelegen is nabij de brug. De plaatsing dient te geschieden onder de verantwoordelijkheid en voor risico van het gemeentebestuur.

Dezelfde instanties beantwoorden (28-7-1925) een schrijven van het gemeentebestuur d.d. 16-6-1925 waarin zij de toelating geven een ijzeren stang te plaatsen aan de noordkant tussen het staketsel en de kaaimuur in het zwemdok in vervanging van een houten balk en dit een drietal meter meer opwaarts dan vroeger.

Moeilijkheden beginnen zich te vertonen en stapelen zich langzaam op.

Op 23-8-1926 ontvangt het gemeentebestuur andermaal een schrijven van de hoger genoemde dienst der spoorwegen met het volgende :

De eventuele hulp van het personeel van uw administratie om ons personeel toe te laten de afsluitrooster van de zwemdok te openen schijnt ons niet bijster veel en niet erg efficiënt, temeer

omdat de noodzakelijkheid er is, toegang te hebben tot onze waterafname in het kanaal, hetgeen dikwijls gebeurt (prise d'eau) buiten de diensturen van het gemeentepersoneel.

In alle geval resulteert dit altijd in een tijdverlies.

Wij zien er ons toe verplicht opnieuw aan te dringen om opnieuw de houten balk aan te brengen zoals die er vroeger was.

Anderzijds maken wij van de gelegenheid gebruik om u te verzoeken van de zwemdok die u gebouwd hebt tussen het paalwerk (l'estacade) van de spoorbrug en de platte schuit van het kanaal, zonder dat wij de minste toelating hiervoor hebben gegeven, deze zo vlug mogelijk te verplaatsen.

Ondanks de tussenkomst van ons personeel gebeurt het regelmatig dat de zwemmers op het paalwerk klimmen, zelfs op de brug van waar zij dan in het water springen.

Deze zwemmers veroorzaken hiermee een gevaarlijke toestand en die is bovendien zeer te betreuren ook op het gebied van de moraal.

Hieraan dient een einde gesteld te worden gezien over onze spoorbrug, tijdens de dag, meerdere reizigerstreinen passeren.

Schrijven van de NV Zeekanaal en Haveninrichtingen van Brussel – 12-6-1935 :

Hierin wordt vermeld dat het zwemdok in het zeekanaal moeilijkheden veroorzaakt voor de navigatie van zeeschepen die regelmatig van deze waterweg of kanaal gebruik maken en dat er ongevallen gebeuren aan het paalwerk van de spoorbrug.

Er wordt in dit schrijven ook gewag gemaakt van het feit dat de zwemmers de gestelde voorwaarden niet naleven, zij klimmen op het paalwerk om te zwemmen buiten de zwemkom; sommigen onder hen berokkenen schade en klimmen op de spoorbrug ondanks het verbod van het bestuur van de spoorlijn Mechelen-Terneuzen.

Daarenboven is uw politie totaal niet geïnteresseerd in hetgeen wat de zwemmers uitsteken ondanks de klachten die reeds eerder werden vermeld.

Wij laten u opmerken dat indien deze toestand voortduurt wij ons sterk verplicht zullen zien de toegestane toelating in te trekken en dat onze firma de toegang tot de zwemdok aan de zwemmers zal verbieden.

Wij verzoeken u speciaal toezicht te doen houden door de politie, in het bijzonder op en langsheen de spoorbrug te Willebroek.

Vanwege het bestuur der spoorlijn Mechelen-Terneuzen bereikt het gemeentebestuur een schrijven d.d. 4-3-1936 met bericht dat de algehele hernieuwing van het schutstaketsel van de spoorlijn zal doorgaan en dat hierdoor de rij paalplanken van het zwemdok zullen verdwijnen. De losgemaakte planken zullen op de kanaaloever gelegd worden ter beschikking van de eigenaar.

Er wordt verder op gewezen dat het zwemdok allerlei moeilijkheden berokkent en er geen sprake meer kan zijn van nog een zwemdok te dulden in de onmiddellijke nabijheid van het vernieuwde staketsel.

De firma VAN HEULE GEBROEDERS, IJzerstraat 12 uit Oostende krijgt op 23 maart 1936 de opdracht staketsels te maken omdat de damplanken belemmeringen vormen.

Op haar beurt zendt de NV Zeekanaal en Haveninrichtingen op 26-3-1936 een schrijven waarmee deze laat weten dat haar diensten die de reparatiewerken laten uitvoeren aan het staketsel van de spoorwegbrug, de grondbalken van het zwemdok heeft weggenomen.

De genoemde NV vraagt tevens wat men van plan is om dit zwemdok in goede staat te herstellen.

(Al de gekopieerde brieven zijn afkomstig uit het Gemeentelijk Archief van Willebroek.)

Wordt vervolgd

G. Van Auwenis

De grote geschiedenis van het kleine Vaartland

Deel 4

Troebele tijden

In de vorige edities van onze 'grote geschiedenis' maakten we met omzwervingen van de prehistorie, via de Romeinen naar de Franken, duidelijk dat de exacte ontstaansgeschiedenis en –datum van onze gemeente (vooral nog) moeilijk precies uit te tekenen valt. We hielden het er daarom noodgedwongen op dat de parochie en daarmee de woonkern Willebroek waarschijnlijk ontstond ergens tussen het begin van de kerstening van onze contreien (na de doop van Clovis, in 496 n.C.) en de eerste vermeldingen van het 'altare' van Willebroek, begin 12de eeuw.

Wat alleszins duidelijk is, is dat de betekenis van Willebroek pas echt goed toenam na het graven van de 'Willebroekse Vaart' vanaf 1550. In dit vierde deel gaan we hier dieper op in.

4.1. Willebroek: een kind met een naam

Alvorens de ontwikkeling van Willebroek als gemeente te belichten, staan we even stil bij de plaatsnaam. De naam 'Willebroek' valt vanaf de eerste vermeldingen van de kerk diverse keren, meestal in verband met eigendomsrechten of kerkelijke aangelegenheden. De schrijfwijze van de plaatsnaam verandert daarbij om de haverklap: Wildebroc (1180), Willebroc (1189), Wildebrouc (1190), Weldebrouc (1204/1264), Wiltbrouc (1323), Wildebroec (1435), Wildebroeck (1480), Willebroc (1535), Willebroeck (1625)¹⁵.

In 1932 werd de schrijfwijze officieel vastgelegd zoals ze vandaag is: Willebroek. Wat de etymologische afkomst van de naam Willebroek betreft, werden in het verleden al verschillende theorieën naar voren geschoven. Zonder uitzondering zijn die het er over eens dat het tweede deel, *broek* (van het Germaanse 'broka'), duidt op het moerassige karakter van de omgeving. Wat het prefix *Wille-* betreft lopen de verklaringen uiteen. De eerste grijpt terug naar het oude toponiem *weelde* of het *Wiel* te Ruisbroek, een oude - verdwenen - uitstulping van de Rupel. Een tweede meent dat de naam Willebroek een verbasterde vorm is van 'het wilde broek', wat dan zou moeten wijzen op het in vroegere tijden onherbergzame karakter van de omgeving. De derde en meest aannemelijke theorie grijpt terug naar het oud-Saksische woord *weid* of *wald* (Germaans = *wiltkja*) dat duidt op een hogergelegen bebost gebied. Samengevat zou de benaming Willebroek dan zijn terug te brengen tot 'een broekgebied begrensd door een bosrijk gebied'. Met de wetenschap in het achterhoofd dat de overzijde van de Rupel bosrijk was, net als de hogergelegen delen op de rechteroever, lijkt dit een logische verklaring. Deze theorie sluit ook naadloos aan op het herhaald terugkomen van het toponiem *donk* (Appeldonkstraat, Breendonk, Heindonk...) wat eveneens slaat op een 'heuvel bestaande uit dekzand die voorkomt in het laaggelegen rivierengebied en uitsteekt boven latere sedimenten'¹⁶.

> Filips de Goede (naar een miniatuur van Rogier Van der Weyden) lag aan de basis van de eerste haardtelling in Willebroek en startte de discussie die zou leiden tot het ontstaan van de 'vaart'.

4.2. Een dorp in ontwikkeling

Hoewel er zoals gezegd reeds rond de wisseling van de 11de en 12de eeuw sprake was van Willebroek, zijn kerk en eigenaars (zie vorig deel), krijgen we vooral na 1455 duidelijkheid over de omvang van Willebroek als dorp. De Staten van Brabant laten dan, naar aanleiding van de vraag van Filips de Goede en zijn vrouw Isabella van Portugal naar een grotere dotatie, een haardtelling uitvoeren om vast te stellen hoeveel belasting men zou kunnen innen om deze extra dotatie te bekostigen. Willebroek telt bij deze gelegenheid 110 belastingplichtigen en 25 arme 'haarden'. Blaasveld wordt vermeld met 34 belastingplichtigen en 4 arme huishoudens. Heindonk wordt bij Boom en Rumst gerekend. De drie samen tellen 123 (waarvan 14 arme) huishoudens.

¹⁵ Willebroek, van landbouwdorp tot industriegemeente, T. De Herdt en T. Rabhooy, eigen beheer, 1982.

¹⁶ Maurits Gysseling: "Toponymisch Woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (vóór 1226)", Tongeren 1960

In 1480 en 1496 worden opnieuw haardtellingen uitgevoerd. Willebroek telt dan respectievelijk 1246 en 1323 inwoners. In 1521 slonk het aantal haarden weer tot 77 (vgl. 189 in 1496), wat onder meer te wijten kan zijn geweest aan klimatologische omstandigheden, epidemieën en misoogsten¹⁷. In 1526 telde men 1694 inwoners. Blaasveld telde op dat moment 532, Tisselt 987 en Heindonk 294 inwoners. Dit is het laatst bekende cijfer van vóór het graven van de Willebroekse Vaart, waarmee wordt aangevat in 1550. Het kanaal tussen Brussel en (toen) de Rupel zal van grote betekenis zijn voor de ontwikkeling Willebroek¹⁸.

4.3. De Willebroekse Vaart

De ontstaansgeschiedenis van de Willebroekse Vaart – tegenwoordig officieel het Zeekanaal Brussel-Schelde – gaat in wezen terug tot in de eerste helft van de 15de eeuw, wanneer de stad Brussel bij Filips de Goede al haar beklag doet over de tolgelden die door de stad Mechelen worden geheven op de doorvaart en de overslag van goederen via, en over de aanslibbing en sterke getijdenwerking op de Zenne. Filips de Goede heeft oor voor deze problemen en geeft in 1434 toelating om de Zenne te kanaliseren tussen Brussel en Vilvoorde en eventueel door te trekken richting Henegouwen. Door allerlei omstandigheden, niet in het minst het juridische steekspel dat Mechelen en Vilvoorde op het getouw zetten rond de kwestie, gaan er meerdere bewindvoerders en jaren over, eer de plannen voor een nieuwe transportweg voor Brussel concreet worden. Respectievelijk Maria van Bourgondië (1477), Keizer Karel (1531) en Maria van Hongarije (1550) geven hun toelating om een nieuw kanaal te graven richting Schelde of Rupel.

Pas in 1550 zijn alle problemen van de baan, is een traject vastgelegd en kan burgemeester Jean de Locquenghien, burgemeester van de stad Brussel, in Willebroek de ‘eerste steek’ geven voor de graafwerken.

De graafwerken nemen zowat 11 jaar in beslag, zodat in 1561 het kanaal met het nodige feestgedruis kan worden geopend. De stad Brussel nodigt voor die gebeurtenis niet alleen omliggende steden, maar ook een aantal Nederlandse steden uit om ‘seer schoon pryzen te comen winnen, schepen bringhende door de nieu Vaert ghelayen, met meest volcx oft waren’¹⁹.

In eerste instantie zorgt de nieuwe verkeersader die Willebroek *passeert* als vanzelfsprekend voor een bevolkingsaan groei. Alleen al het ontstaan van het gehucht Klein-Willebroek rond de sluis die het kanaal aansluiting biedt op de Rupel (start bouwwerken in 1573), zorgde voor een gestage aangroei van het aantal haarden en inwoners.

Tegelijkertijd zorgde de doortocht van schepen en reizigers tussen Brussel en Antwerpen, voor een zekere bloei van handel en nijverheid. Maar het nieuwe kanaal zorgde niet enkel voor peis en vree. Al snel werd het strategische belang van de vaarweg tussen Brussel en Antwerpen – in de 16de eeuw de grootste zeehaven van West-Europa – en vooral dan van het sas van Klein-Willebroek, dat als het ware de ‘poort’ tussen beide steden vormde, ingezien. De gevolgen bleven niet uit...

> De slag bij Groot- en Klein-Willebroek, naar een gravure van F. Hogenbergh. Het onderschrift bij de gravure luidt, vrij vertaald: “Ziehier de gevechtslinie en de troepen. Aanschouw dit fort van Nassau, vol van soldaten. De vijand nadert en er gebeurt vanalles op het slagveld. Maar spijtig genoeg (sic) valt er slechts een kleine groep gewonden door de kanonskogels.”

¹⁷ De winter van 1510-1511 was zeer streng ('De dode winter') en onder meer in 1512 heerste er een pestepidemie in het Antwerpse – W. Strecker op www.strecker.be, naar J.-B. Stockmans: "Deurne en Borgerhout sedert de vroegste tijden tot heden". De Vries-Brouwers: Antwerpen, 1975 (reprint: Braeckmans: Brecht, 1895-1899).

¹⁸ Cijfers overgenomen uit 'Willebroek, van landbouwdorp tot industriegemeente', T. De Herdt en T. Rabhooy, eigen beheer, 1982.

¹⁹ Zinsnede uit Gysbrecht Merx' gedicht ter ere van de opening van de 'Nieuwe Schipvaart' anno 1561. Vrij vertaald: 'Om mooie prijzen te komen winnen, door met het meest met volk of waren geladen schip de nieuwe vaart te bevaren.' - uit 'Eigen schoon en de Brabander', maandschrift van het geschied- en oudheidkundig genootschap van Vlaams-Brabant, Brussel, juni-juli 1948.

> Alexander Farnese, naar een prent bewaard in het Britse National Maritime Museum. Onder zijn bevel verjaagden de Spanjaarden in 1584 definitief de Staatse troepen uit Antwerpen, waarna de 'Rupelschans' in Klein-Willebroek ongeveer een eeuw in Spaanse handen zal blijven en de scheepvaart op de Schelde en het kanaal – door de Scheldeblokkade voorzien in de Vrede van Westfalen – een zware terugval kent.

4.4. De Rupelschans

In 1576, drie jaar na de start van de bouw van de sluis van Klein-Willebroek, richten Spaanse huurtroepen, die aanvankelijk onder het bevel stonden van Don Juan, (bastaardzoon van keizer Karel en dus halfbroer van Filips II) en vanaf 1578 van de hertog van Parma, Alexander Farnese, een wachtpost op aan het sas. Drie jaar later vormt die één van de broeihaarden van de Spaanse Furie en komt het tot een treffen met de Staatse troepen, onder leiding van François de la Noue. Het sas van Klein-Willebroek wordt, naargelang de bron door Spaanse of Staatse soldaten²⁰, versterkt met een vesting, de zogenaamde Rupelschans, die in 1579 het decor vormt voor de 'Slag bij Groot- en Klein-Willebroek.' De uitwassen van de Spaanse Furie zorgen in Willebroek en omgeving voor terreur en vernieling.

De bevolking van Boom beklagt zich in een schrijven aan de bisschop van Antwerpen over de afbraak van de kerk voor de bouw van de vesting in Klein-Willebroek: *'Bovendien is oock waerachtich dat heurlieden kercke, deur de voirleden troublen tijt, bij ordonnantie van de collonellen der stadt van Antwerpen, deur de soldate ende andere van de forte Willebroek is afgebrant en de den toren met groot gewelt totten fundamente afgeworpen ende geruyneert'*.²¹

In Willebroek nemen de troebelen gruwelijker vormen aan, wanneer tweehonderd gevangenen, waaronder ook burgers, werden opgesloten in de Sint-Niklaaskerk. De meeste onder hen worden afgemaakt of twee aan twee gebonden verdrinken in de vaart. Gevangenen genomen soldaten, die geen losgeld konden verschaffen, werden de neus en de oren afgesneden²².

Na vele jaren van strijd en machtswissels verdreven de Spaanse troepen, aangevoerd door Alexander Farnese in 1584, de Staatsen uit Antwerpen. (Klein-)Willebroek blijft van dan af een eeuw in handen van Spanje, tot de Fransen in 1683 de vesting rond het sas ontmantelen. De Schelde is op dat moment, sinds de Vrede van Westfalen van 1648, echter afgesloten, wat een domper zet op de bloei van het kanaal en van Willebroek. Over de jaren die volgen en hoe Willebroek toch weet uit te groeien 'van landbouwdorp tot industriegemeente', meer in een volgend deel.

Kevin Polfliet

²⁰ Diverse bronnen, waaronder 'Willebroek, van landbouwdorp tot industriegemeente', T. De Herdt en T. Rabhooy, eigen beheer, 1982, wijzen de bouw van de stenen vesting rond het Sashuis toe aan de Spanjaarden, terwijl andere, waaronder dr. Ben Lamot in zijn 'Hoe Boom groeide' – Uitgeverij De Vliet – Antwerpen – 1957, spreken van de Staatse troepen of in dit laatste geval zelfs de 'Prins van Nassau' of 'de collonellen der stadt van Antwerpen'. De bij dit artikel afgebeelde gravure van F. Hogenbergh spreekt alleszins van het 'fort van Nassau'...

²¹ Archief Aartsbisdom Boom, geciteerd in 'Hoe Boom groeide', dr. Ben. Lamot – Uitgeverij De Vliet – Antwerpen – 1957.

²² 'De Spaanse Furie in expo' – artikel uit Het Laatste Nieuws door Karel De Decker, ter gelegenheid van tentoonstelling in museum Sashuis te Willebroek, samengesteld door Flor Cools.

DE WILLEBROEKSE "PRINSEN CARNAVAL"

In Willebroek ging men pas in 1956 over tot het verkiezen van een "Prins Carnaval" en later ook een "Prinses Carnaval". Dit is de 7de reeks die wij in de revue van de prinsen en prinsessen laten passeren en dit in chronologische volgorde van het jaar van hun verkiezing.

Prins Jean II - 1985

Prinses Irma I - 1986

Prins Jean II - 1986

Keizerin Irma I - 1987

Foto's ter beschikking gesteld door François De Pauw.

Onze liederenschat uit de tijd van toen ...

Tot ons heemkundig en cultuurpatrimonium behoort ook onze grote schat aan liederen en gedichten. In onze huidige moderne tijd zijn wij gewoon geraakt aan allerlei HiFi-toestellen, CD-spelers, platendraaiers, recorders, MP3-spelers, enz.

De moderne jeugd kent nog amper enkele liederen uit onze rijke liederenschat. Engelstalige liedjes (songs) die al of niet verstaan of begrepen worden zijn momenteel schering en inslag. Sommige Nederlandstalige zangers (-essen) (op enkele uitzonderingen na) komen er gewoon niet toe om een Nederlandstalig repertorium samen te stellen en dit ten tonele te brengen.

Eens was dit anders. In de tijd van : *"Als moeder zong was heel het huis in vreugde, als moeder zong van liefde en levensmoed..."* in **Hemelhuis** : *"Door mijn woning speelt een zonnig licht..."* en in **Het hutje bij de zee** : *"Beelden uit mijn kinderjaren, uit mijn jeugd zo vrij en blij"*

Zingen onze moeders nog?

Niettemin beschikte de jeugd van toen over een zeer groot patrimonium aan allerlei liederen en gedichten die regelmatig gezongen en/of voorgedragen werden , zoals ondermeer : gezelschapsliederen, feestelijke liederen, liederen die te maken hadden met een beroep, liefdes- en minnelieder, treurige liederen en liedjes van hoop, van vermaak, over de seizoenen, ...

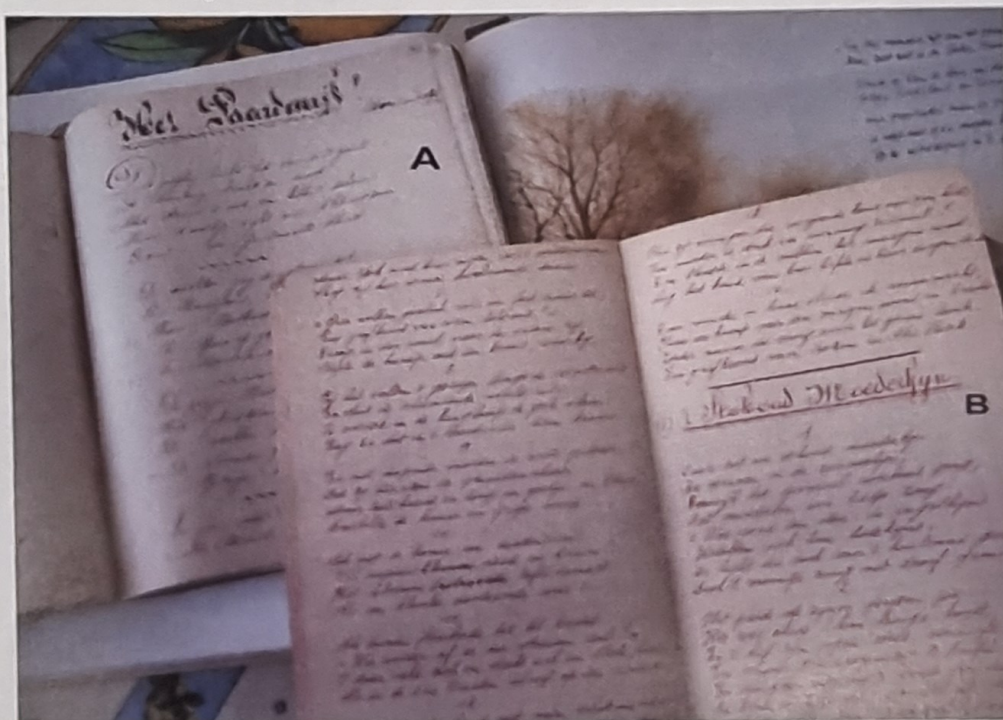
Denken wij maar aan "Schaatsen rij'n bij maneschijn over t' gladde vlietje". Hoe dikwijls zal deze melodie niet geklonken hebben tijdens het gezamenlijk schaatsen van jongens en meisjes op onze talrijke vijvers en dit tot 's avonds laat, ja bij maneschijn.

Vele jonge mensen van toen, rijk of arm, zij die konden schrijven stelden hiervan een geschreven liederenbundel samen. Mooi geschreven en verzorgd met sierlijke letters om de tittels weer te geven.

Ja, vroeger was het een gewoonte van liederen en melodieën uit de rijke schat aan volksliederen die onze voorouders bezaten, op te tekenen, ze te zingen en ze te bewaren voor het nageslacht.

Op die manier kwam een prachtige liederengarve tot stand.

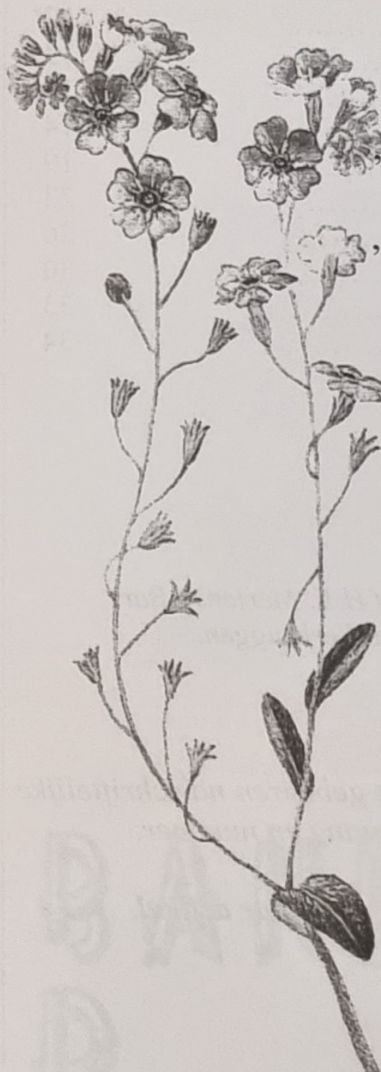
Twee voorbeelden illustreren de tijd van toen.

A - samengesteld door Philippe Van Oldeneel in 1871 (persoon uit een adellijke familie)

B - samengesteld door Leonie Verbruggen uit Puurs, Eikschoten Hamer, in 1926

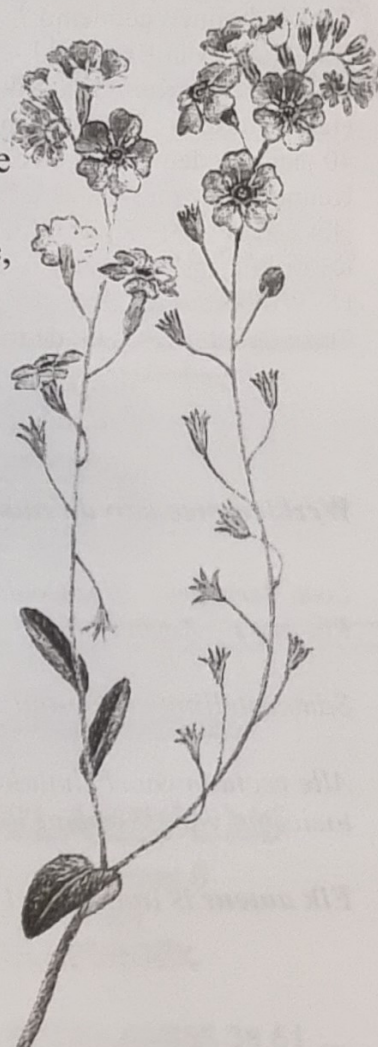
Vergeet mij Nietje

Van de bloemen die er pralen
in het eenzaam stille woud,
staat een bloempje in de dalen,
door het oog als niets beschouwd.
't Heeft wellicht geen groote waarde
en toch geef ik het mijn lied.
't Is voor mij het schoonst der aarde,
't lieve klein : "Vergeet mij niet!"

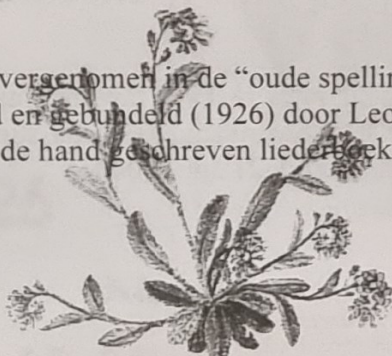
't Praalt niet in den tuin des rijken
in zijn grooten roozengard
Hij zou 't zelve niet bekijken
't buigt te needrig langs dees aard
't overtreft nochtans de bloemen
die men in zijn tuin daar ziet
Ja daar mag het fier op roemen
't lieve klein : "Vergeet mij niet!"

Blijf, o bloempje, needrig pralen
met uw kleur als blauw azuur
Gij blijft 't siersel onzer dalen
't pronkjuweel van de natuur.
Gij verslenst niet als de rozen
en gij kwetst ook niemand niet
'k heb daarom U uitverkozen
Lieve klein : "Vergeet mij niet!"

(Oversgenomen in de "oude spelling")

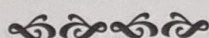
Liedertekst opgetekend, verzameld en gebundeld (1926) door Leonie Verbruggen in haar sierlijk met de hand geschreven liederboek.

G. Van Auwenis

Inhoudstafel : april – mei - juni 2008

Voorwoord	blz. 1
Kaatsport te Willebroek tijdens de IIde wereldoorlog.....	2
Frans Drijvers en Willebroek	6
De honden van Blaasveld – Telling uit 1777	9
Wat veel Breendonkenaars niet weten	11
Tot verdwijnen gedoemd ?	12
De honden van Blaasveld – vervolg van blz 10.....	13
Willebroekse Kon. Sint-Niklaasgilde der Handboogschutters 475 jaar	13
Henri Martens : Pastoor van Heindonk – Abt in Leffe.....	14
40 jaar geleden – Brug over de vaart te Tisselt.....	19
Kennen wij ze nog onze BUREN – 5 ^{de} deel	23
Het wel en wee van de Willebroekse zwemdokken	26
De grote geschiedenis van het kleine Vaartland (deel 4).....	30
De Willebroekse “Prinsen Carnaval” (deel 9).....	33
Onze liederenschat uit de tijd van toen.....	34

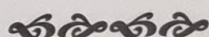
Werkten mee aan dit nummer :

Leon Bernaerts - Flor Cools – François De Pauw - Gary Mantiens -Prof H.E. Mertens –Bart Pluymers - Kevin Polfliet – Gust Van Auwenis - Eric Van Winghe en Bob Verbruggen.

Samenstelling en lay-out : Gust Van Auwenis en Eric Van Winghe.

Alle rechten voorbehouden. Het overnemen van teksten kan slechts gebeuren na schriftelijke toelating van de auteur en mits vermelding van het tijdschrift, jaargang en nummer.

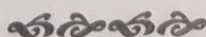
Elk auteur is individueel verantwoordelijk voor de inhoud van zijn of haar artikel.

Geplande activiteiten:

Maart : start een nieuwe cursus: “ Het samenstellen van een Familiegesciedenis of het opmaken van een Stamboom”. De dagen en uurregeling van de cursus wordt meegedeeld via onze website, via internet en via de pers.

Zaterdag 26 april 2008 : Vaertlinckquiz in de zaal van taverne Casino, Oud Sasplein te Willebroek
Deuren 19.30 uur, aanvang 20.00 uur stipt!
Inschrijven uiterlijk 21 april 2008

Aandacht! Bezoek regelmatig onze website om op de hoogte te blijven van onze laatste nieuwsjes en geplande activiteiten : www.vaertlinck.be

BANKET

R

O

O

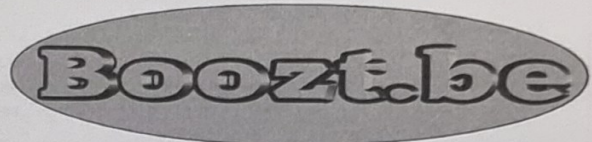
D

Kerkstraat 26

Willebroek

Tel. 03/886 65 09

**D
H
I
L
L
I
P
P
E
T**

THE BEST HARDWARE STORE IN BELGIUM

**Dendermondsesteenweg 111 / bus 29
2830 Willebroek
Tel : 03/866.48.44
Fax : 03/866.48.45**

Openingsuren :
maandag : Gesloten
dinsdag : 10 u. – 18u.
woensdag : 10 u. – 18 u.
donderdag : 10 u. – 18 u.
vrijdag : 10 u. – 18 u.
zaterdag : 10 u. – 18 u.

Gesloten op zondag en feestdagen.

Rijwielen – Naaimachines

Firma CLAESSENS

**Mechelsesteenweg 8
(aan de brug)
2830 WILLEBROEK**

Tel. : 03/886 62 70 – 03/886 38 51

**carrosserie
Van den Eede**

herstellingen alle merken

**Brandstraat 31
2830 Willebroek**

btw 634 353 769

**tel. 03/886 78 49
fax 03/886 04 58**

WIE HEEFT HET VOOR U IN WILLEBROEK?

KBC Bank & Verzekering
Dendermondsestwg. 17,
2830 Willebroek
tel. 03 860 75 30
fax 03 860 75 32

KBC Verzekeringen
= Spiessens & Partners BVBA
A. Van Landeghemplein 1,
2830 Willebroek
tel. 03 866 17 38
fax 03 866 21 45

We hebben het voor u.

KEUKENCENTER MASURE

Totaalinrichting van vloer tot plafond

- keukens in alle stijlen
- van luxe modellen tot de budget-keukens
- ook badmeubelen en schuifdeuren
- wij tekenen uw eigen droomkeuken

Kleine Amer 15
2870 Puurs-Kalfort

Tel. 03 889 22 48 * fax 03 899 15 26

Open: ma-vr van 10-18.30 uur
zaterdag 10-18 uur
zondag gesloten

't Klokske bij Elke

TEL : 03/886.97.96 (*Breendonk*)
lotto/dagbladen/schoolbenodigdheden

openingsuren :

ma : 06.30U - 12.30U / 13.30U - 18.30U

di : 06.30U - 12.30U / 17.00U - 18.30U

wo : 06.30U - 12.30U / 13.30U - 18.30U

do : 06.30U - 12.30U / 13.30U - 18.30U

vr : 06.30U - 12.30U / 13.30U - 18.30U

za : 08.00U - 12.30U / 13.30U - 16.00U

APC

AUTO PARTS CENTER BVBA ALLE AUTO-ONDERDELEN

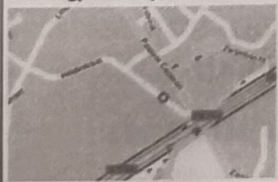
- Groot- en kleinhandel
- Car-hifi - GSM's - carkits - navigatiesystemen
- Alarmen - blinderen autoruiten
- Wisselstukken en onderdelen: *remmen, filters, uitlaten, schokdempers, ...*
- Allesdragers: skiboxen, sneeuwkettingen, ...
- Accessoires: *uitbouwkits, verlagingskits, spoilers, sportluchtfilters, ...*

Uw erkend Proximus Privileged partner

Vanaf vandaag kan u met uw GSM
e-mails versturen, ontvangen of beluisteren.
Raadpleeg www.proximus-interactive.be

Tracking systemen. Bezoek onze site:
www.gps-buddy.com

VERHUUR:
sneeuwkettingen - bagageboxen -
bekledingsreinigers

APC Willebroek bvba
Dendermondsesteenweg 212
2830 Willebroek
Tel.: 03/886 35 06 (2 lijnen)
Fax : 03/886 25 71

e-mail: apc.willebroek@yucom.be

Openingsuren : 8.30 - 12 u. / 13 - 18 u. • zat. : 9 - 12 u. / 13 - 16 u.

AD

WILLEBROEK

TEL. 03/886.41.30

□ KERREMANS & C°

Verzekeringen

Guido, Steve & Kevin Kerremans

Overwinningsstraat 87

2830 Willebroek

Tel: 03/886.43.39

Fax: 03/866.57.02

C.D.V.: 40356

OKAPI

UW PARTNER IN DE INFORMATICA

OKAPI is al 19 jaar dé informatica-zaak van de regio
met zowel een winkel als een business-to-business afdeling

computers - (draadloze) netwerken - printers - scanners - faxen
copiers - digitale fotografie - Telenet - ADSL - software - xbox
PDA - GPS - alle inktpatronen - alle toebehoren - buromateriaal
boekhoudpakketten : BOBsoftware, SAGE lijn 100, Cubic

Eigen technische dienst - Alle herstellingen

Stationsstraat 92-96 te Willebroek
tel. 03 886 90 46 fax. 03 886 06 75
info@okapi.be www.okapi.be

SELEXION®
JA, ER ZIJN NOG VAKMANNEN

Bank

**DEXIA BANK Nieuwstraat
2830 Willebroek
03/860.72.90**

上海酒家

CHINEES RESTAURANT

SHANGHAI

Stationsplein 2

**2830 WILLEBROEK
Tel. 03 886 74 96**

Ruime parking

**Maandagmiddag
Dinsdag
Zaterdagmiddag
GESLOTEN**

BETROUWBAARHEID DOOR ERVARING

ELEKTRISCHE HUISHOUDTOESTELLEN
VERWARMING GAS-HOUT-KOLEN-MAZOUT-
SCHOUWEGEN
SANITAIR

HEYVAERT - DE CONINCK

Industrieterrein "De Veert" - Callaertstraat 37
2830 Willebroek - Tel. 03/886 82 11

HEYVAERT BART

Heindonksesteenweg 130
2830 Willebroek - Tel. 03/866 37 37

VERWARMING

AIRCO

SANITAIR

HEYVAERT

WOONDECORATIE

PEPERMANS

Herman Vosstraat 46
2830 Willebroek

Tel. 03 / 886 68 23
Fax 03 / 866 15 00

www.decoratiepepermans.be

- Vast tapijt
- Laminaat
- Gordijnen
- Vouwdeuren
- Behangpapier
- Textiel
- Vloerbekleding
- Tapijten
- Overgordijnen
- Zonwering
- Verven-Mengmachine
- Onderhoud

VAN HOYWEGHEN
Overwinningstraat 19
2830 WILLEBROEK

meubelen

Jozef VAN DEN BERGH n.v.

KEUKENS MICKO

Toonzalen : Brielen 5 - 2830 Willebroek-Tisselt
Tel. 03/886 66 03

Donderdag gesloten

**WIE HEEFT HET
VOOR U
IN WILLEBROEK?**

KBC Bank & Verzekering
Dendermondsestwg. 17,
2830 Willebroek
tel. 03 860 75 30
fax 03 860 75 32

KBC Verzekeringen
• Spiessens & Partners avba
A. Van Landeghemplein 1,
2830 Willebroek
tel. 03 866 17 38
fax 03 866 21 45

We hebben het voor u.

**Drukkerij
Van Linden**

Stationsstraat 9 - 2830 Willebroek

Tel. en fax. 03/ 886 92 93

**ZAKENKANTOOR
NV VAN TRICHT**

L. DE NAEYERPLEIN 16
2830 WILLEBROEK

Tel. 03-886 87 33 - 03-886 94 62

Fax 03-886 20 91

E-mail : yvette.vandemaële.15515@axa-bank.be

Alle wekdagen geopend van 9 - 12 uur en van 14 - 18 uur
Dinsdag- en zaterdagvoormiddag enkel na afspraak

**VOOR AL UW BELEGGINGEN, BANKVERRICHTINGEN,
VERZEKERINGEN EN KREDIETEN**

Het kantoor met de betere service !

CAFE - TAVERNE "CASINO"

Bij Chris & Patrick

Oud Sasplein 3, 2830 Willebroek
(aan de brug)

Tel 03/886 68 70 - dinsdag gesloten

- VERZORGDE SNACKS
- BRUSSELSE WAFELS
- PANNEKOEKEN
- DIVERSE BROODJES
- MILCKSHAKES
- IJSCOUPES
- VERSE FRUITSAPPEN

Anno 1905

TKD-EXPRESS

uw partner
voor elk sneltransport!

expresse zendingen van 1 gram tot 4 ton
distributie via vaste opdrachten

www.tkd.be - info@tkd.be

TKD bvba - Industriepark Krekelenberg
Industrieweg 4B - 2850 Boom
T +32(0)3 886 08 88 F +32 (0)3 886 08 00

Digitale drukkerij
Digitaal boekdrukken in kleine oplages
Reclame en belettering

Davy Van Ranst
The Image Factory
Lindestraat 9
2880 Bornem
Tel. 03 899 46 66
Fax 03 899 46 67

www.the-image-factory.be